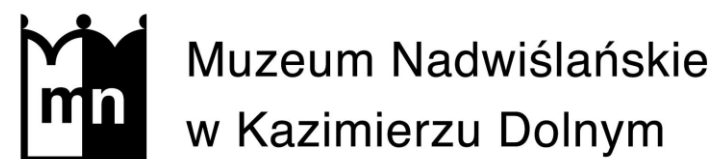
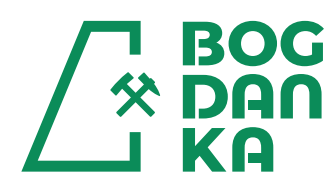

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

ORGANIZATOR:

MECENASI MNKD:

PARTNER MNKD:

Kazimierz Dolny i Powiśle Puławskie. Znane i nieznanne karty historii czasu II wojny światowej

Kazimierz Dolny - Zachodnia pierzeja Rynku od południa, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (z b. MNKD)

REALIZACJA WYSTAWY: **DZIAŁ HISTORII I KULTURY REGIONU - MUZEUM NADWIŚLAŃSKIE W KAZIMIERZU DOLNYM**

OPRACOWANIE WYSTAWY: **DR MARCIN WAWERSKI**

KONSULTACJE MERYTORYCZNE: **DR ALINA EWA GAŁAN, ALEKSANDER LEWTAK**

TLUMACZENIE: **WOŁODYMYR DYSHLEVUK, YLVA SCHWINGSHANDL**

OPRACOWANIE GRAFICZNE: **ZUZANNA GAWRON, OMEGA SYSTEM**

DOKUMENTY I FOTOGRAFIE POCHODZĄ ZE ZBIORÓW: **MUZEUM NADWIŚLAŃSKIEGO W KAZIMIERZU DOLNYM (MNKD), MUZEUM WSI KIELECKIEJ (MWK), MUZEUM TRADYCJI NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH W ŁODZI (MTNL), Z ARCHIWUM PRYWATNEGO A. LEWTAKA, Z KOLEKCJI POTOMKÓW RODZINY STĘPNIÓW, Z KOLEKCJI PRYWATNEJ**

▲ Feldzug Polen. Żołnierz niemiecki z rowerem na zniszczonym rynku, 1939 (MWK)

▲ Feldzug Polen. Niemieccy żołnierze na koniach w okolicach Lublina, 1939 (zb. MWK)

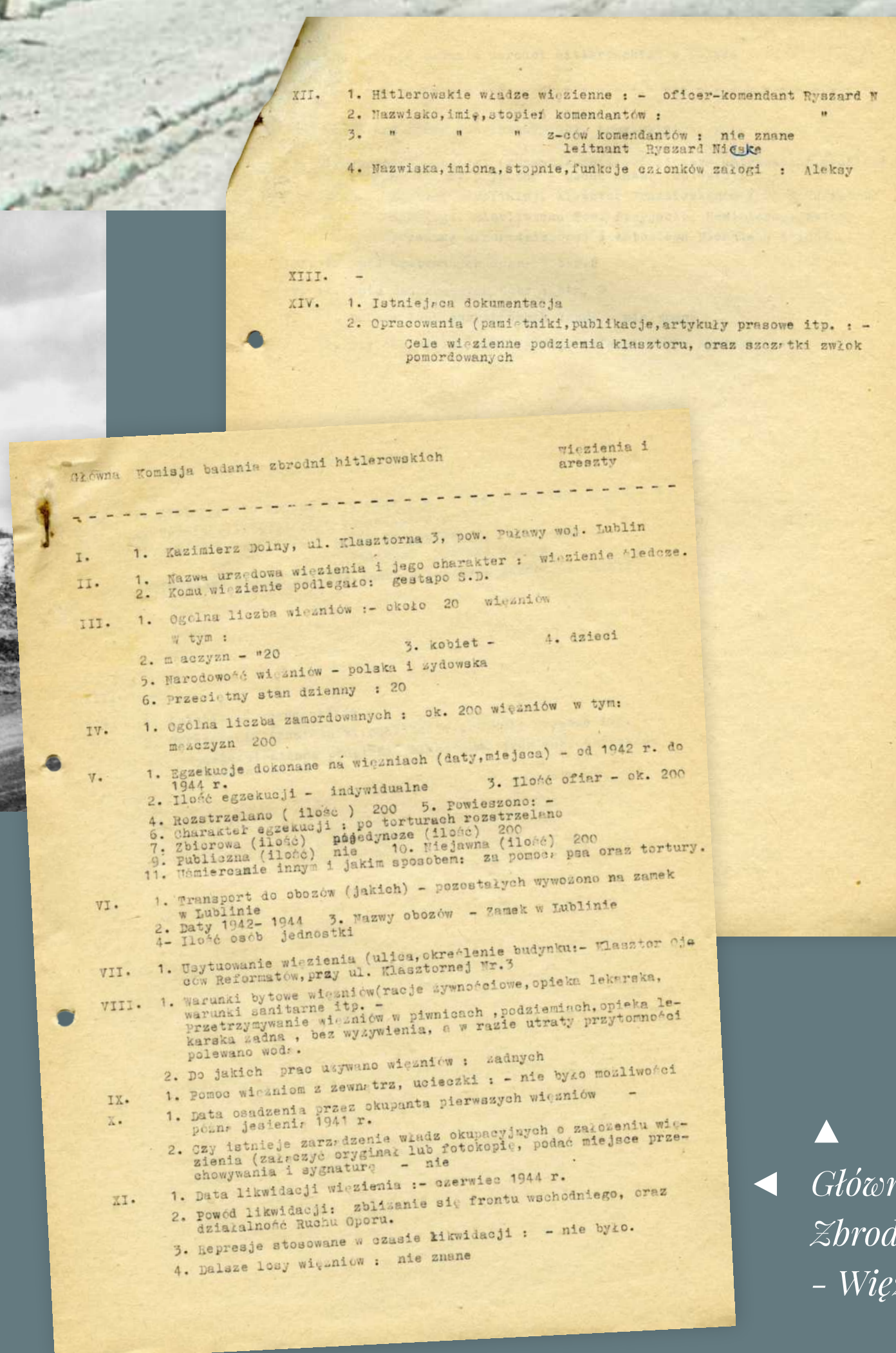
▲ Feldzug Polen 1939. Kolumna niemieckiego wojska w zniszczonej miejscowości (zb. MWK)

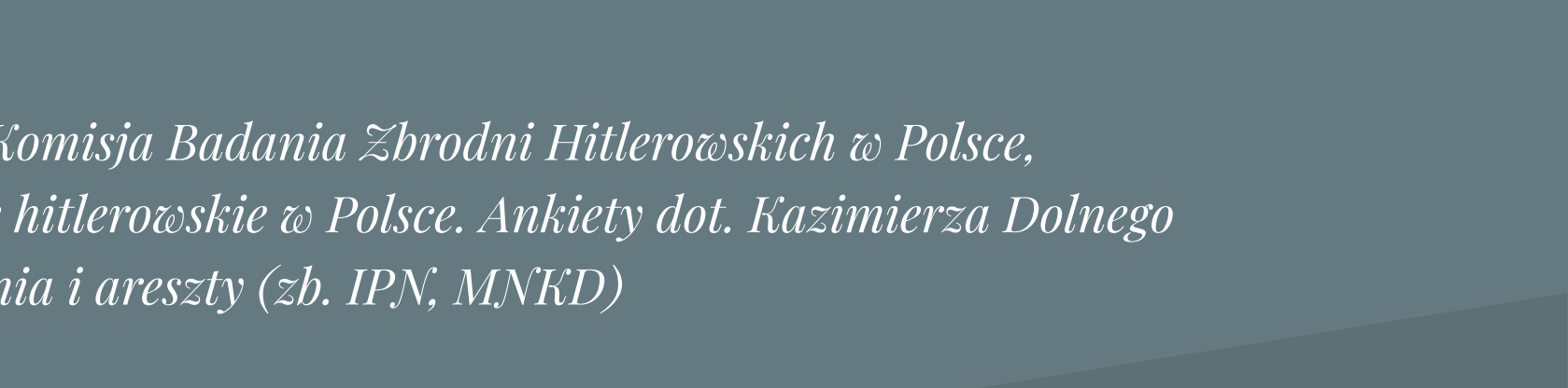
▲ Zniszczone zabudowania na przedmieściach Lublina, 1939 (MWK)

▲ Ruiny zniszczonej Dzwoli koło Janowa Lubelskiego, 1939 (zb. MWK)

▲ Ludność cywilna buduje drogę Goraj-Frampol, 1939 (zb. MWK)

▲ Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Więzienia i areszty (zb. IPN, MNKD)

W okresie II wojny światowej zachodnią część dystryktu lubelskiego stanowił powiat puławski rozciągający się na obszarze od Kamienia i Opola Lubelskiego na południu po Kłoczew i Trojanów na północy oraz Garbów i Nałęczów na wschodzie. Na jego terenie Niemcy rozlokowali znaczne siły policji. Stacjonowała tu m.in. kompania 102 Batalionu policji dowodzonego przez mjra Zieha. Siły policyjne dysponowały 5 posterunkami żandarmerii (Puławy, Opole Lubelskie, Irena, Żelechów i Michów), posterunki obsadzało od 10 do 12 osób. Dodatkowo w powiecie zorganizowano 21 posterunków policji polskiej tzw. granatowej, 2 placówki gestapo w Puławach i Kazimierzu Dolnym łącznie z 30 – 35 funkcjonariuszami oraz komisariat policji kryminalnej w Puławach.

During World War II, the western part of the Lublin district was the Puławy powiat, stretching from Kamień and Opole Lubelskie in the south to Kłoczew and Trojanów in the north and Garbów and Nałęczów in the east. The Germans deployed considerable police forces on its territory, including the company of the 102nd Police Battalion commanded by Major Zieh. The police forces had 5 posts of gendarmerie (Puławy, Opole Lubelskie, Irena, Żelechów and Michów); they were staffed by 10 to 12 people. Additionally, there were 21 posts of Polish police (so-called Blue Police), 2 Gestapo stations in Puławy and Kazimierz Dolny, 30-35 functionaries altogether, and the criminal police station in Puławy.

Während des Zweiten Weltkriegs war der westliche Teil des Distrikt Lublin der Kreis Puławy, der sich von Kamień und Opole Lubelskie im Süden bis Kłoczew und Trojanów im Norden und Garbów und Nałęczów im Osten erstreckte. Auf seinem Territorium setzten die Deutschen eine beträchtliche Menge an Polizeikräfte ein (einschließlich der Kompanie des 102. Polizeibataillons unter dem Kommando von Major Zieh). Die Polizeikräfte hatten 5 Gendarmerieposten (Puławy, Opole Lubelskie, Irena, Żelechów und Michów); Welche mit 10 bis 12 Personen besetzt waren. Zusätzlich dazu gab es 21 Posten der polnischen Polizei (sog. Blaue Polizei), 2 Gestapo-Stellen in Puławy und Kazimierz Dolny, mit insgesamt 30-35 Beamten, und die Kriminalpolizei in Puławy.

Під час Другої світової війни на заході дистрикту Люблін знаходився Пулавський повіт, який простягався від Каменя й Ополья-Любельського на півдні до Ключева й Троянува на півночі та Гарбува й Наленчува на сході. На його території німці розмістили значну кількість поліції, зокрема роту 102-го поліцейського батальйону під командуванням майора Ціга. Поліцейські сили мали 5 постів жандармерії (Пулави, Ополе-Любельське, Ірена, Желехув і Міхув), у складі яких було по 10-12 осіб. Крім того, в повіті організовано 21 пост польської поліції ("гранатова поліція"), 2 відділки гестапо в Пулавах і Казімежі-Дольному, в сумі 30-35 функціонерів, і відділ кримінальної поліції в Пулавах.

*Kazimierz Dolny - Wizyta Marszałka H. Goëringa.
Apel oddziałów służby budowlanej Baudienst
na Rynku, 1940 (zb. MNKD)*

▲ *Kazimierz Dolny - Rynek - grupa niemieckich oficerów,
1939-1944 (zb. MNKD)*

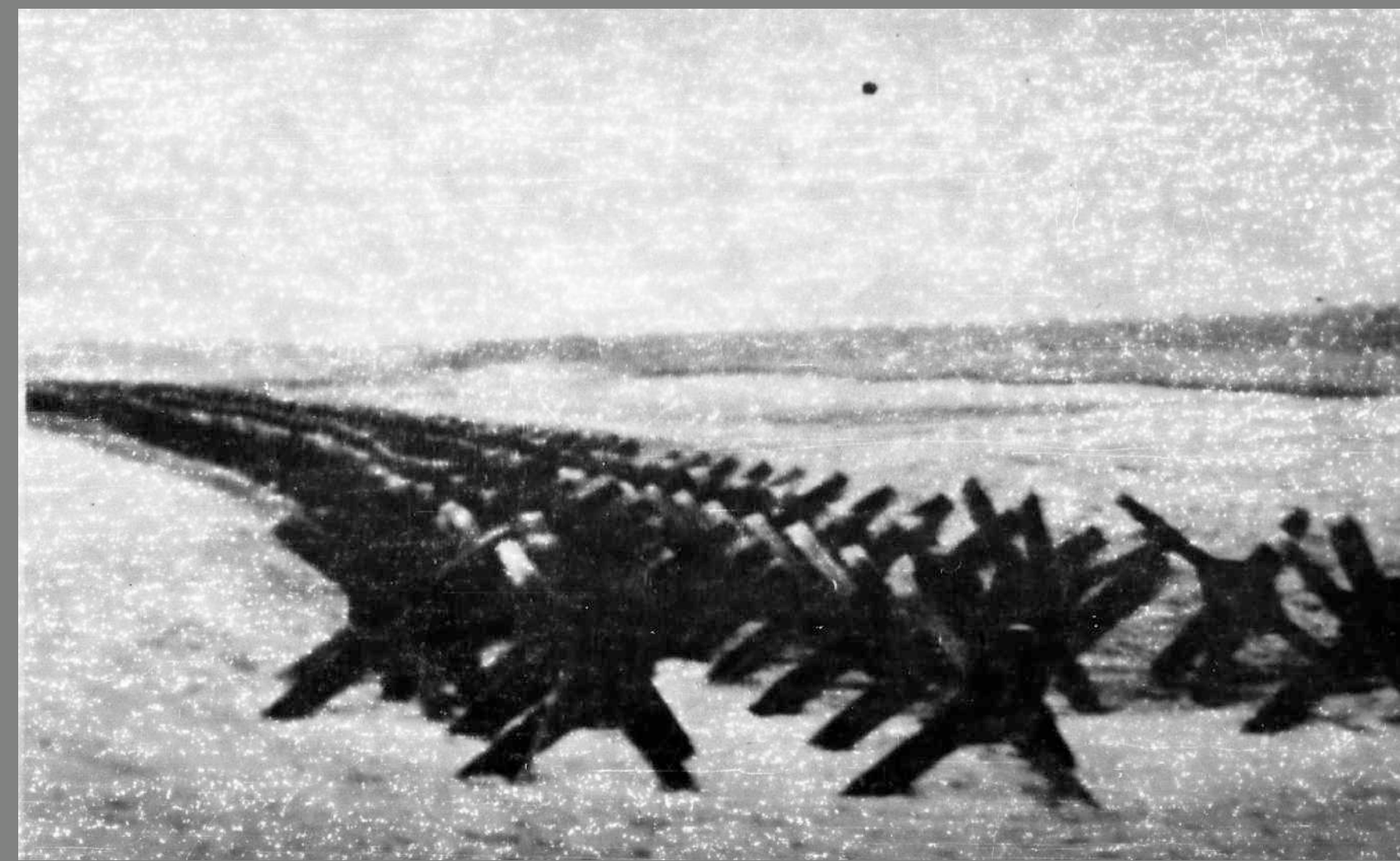
▲ *Niemiecka Służba Leśna w okolicach Puław (zb. MWK)*

◀ *Oskar Dirlewanger (1895-1945) SS-Oberführer, Kat Warszawy, prawdopodobnie
w latach 1940-1941 działał na Lubelszczyźnie*

*Kazimierz Dolny, Zakład Fotograficzny Rocha Samojednego.
Zdjęcia nieznanymi żołnierzami Wehrmachtu, 1939-1944 (kolekcja prywatna)*

▲ *Kazimierz Dolny - Fragment umocnień na brzegu wiślanym,
1939-1945 (zb. MNKD)*

W Puławach ulokowano odwodową kompanię w sile około 60 ludzi. W Wólce Profeckiej pod Puławami założono stały obóz szkoleniowy dla Ukraińców (Schutzmannschafts-Ersatz-Bataillon 203). Przebywało w nim od 100 do 200 ludzi. Całością sił policji bezpieczeństwa na terenie powiatu puławskiego dowodził Johannes Zehetner, który odpowiadał za represje wobec ludności na terenie powiatu.

A reserve company of about 60 people was deployed in Puławy. A permanent training camp for Ukrainians (Schutzmannschafts-Ersatz-Bataillon 203) was established in Wólka Profecka near Puławy; from 100 to 200 people stayed there. The chief of the security police in the Puławy powiat was Johannes Zehetner, who was responsible for the persecution of the population in the powiat.

In Puławy wurde eine Reservekompanie mit etwa 60 Personen eingesetzt. In Wólka Prostecka bei Puławy wurde ein permanentes Ausbildungslager für Ukrainer (Schutzmannschafts-Ersatz-Bataillon 203) eingerichtet. 100 bis 200 Menschen befanden sich dort. Der Chef der Sicherheitspolizei im Kreis Puławy war Johannes Zehetner, der die Verfolgung der Bevölkerung in diesem Kreis geleitet hat.

У Пулавах розміщувалася резервна рота чисельністю близько 60 осіб. У Вульці-Профецькій біля Пулав створено постійний тренувальний табір для українців (Schutzmannschafts-Ersatz-Bataillon 203). Там перебувало від 100 до 200 осіб. Начальником поліції безпеки Пулавського повіту був Йоганнес Зехетнер, який відповідав за переслідування населення повіту.

Kazimierz Dolny - Fragment granicy getta żydowskiego w narożniku ul. Nadwiślańskiej i ul. Witkiewicza, 1939-1944 (zb. MNKD)

▲ Grupa Żydów kłapiących dół przed egzekucją, 1939-1943 (zb. MTNL)

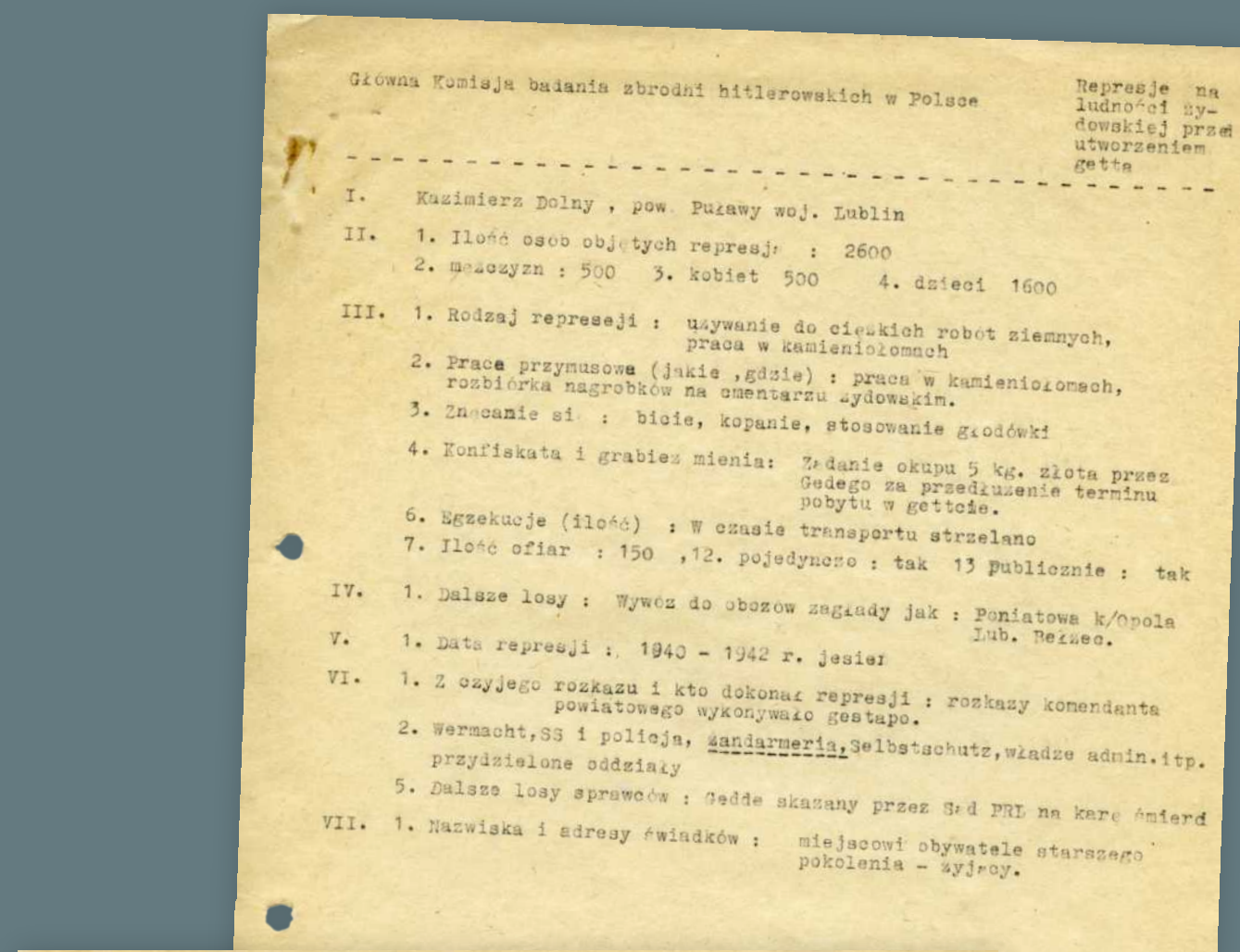
▲ Kazimierz Dolny, Ulica Browarna, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

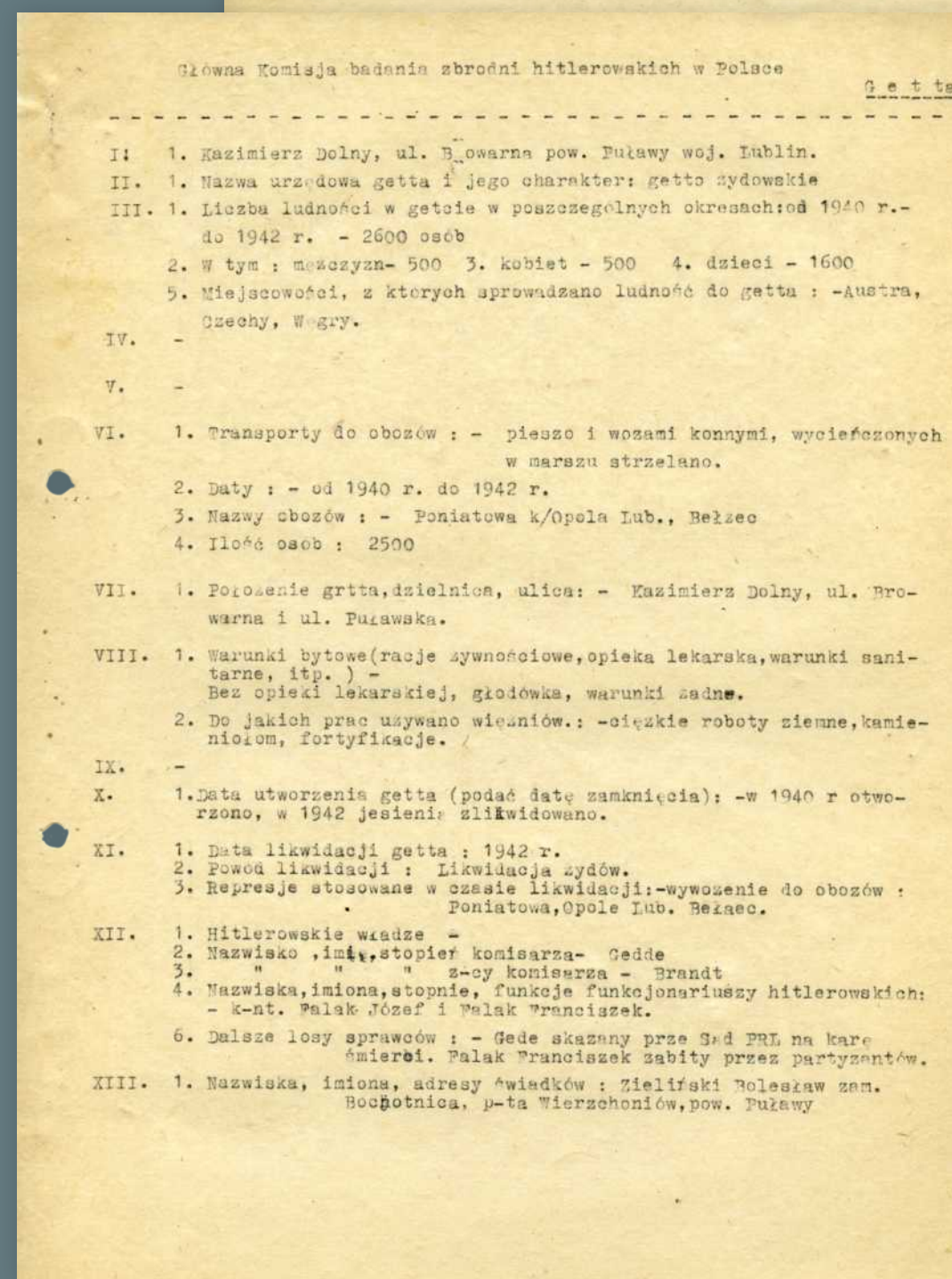
▲ Kazimierz Dolny - Teren Klasztoru Reformatów - wyciąganie z ziemi maceb żydowskich, fot. B. Żurawska, 1983 (zb. MNKD)

▲ Trotuar do klasztoru wybrukowany przez hitlerowców płytami nagrobnymi z cmentarza żydowskiego, fot. J. Michalak, 1975 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny - Maceba żydowska wyjęta z trotuaru przy klasztorze, fot. B. Żurawska, 1983 (zb. MNKD)

▲ Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Represje na ludności żydowskiej (zb. IPN, MNKD)

▲ Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Getta (zb. IPN, MNKD)

▲ Kazimierz Dolny. Budowa pomnika na cmentarzu żydowskim przy ul. Czerniawy, w miejscu rozstrzelanych Żydów i Polaków, więźniów kazimierskiego Gestapo, fot. A. Moracki, 1984 (zb. MNKD)

W 1940 r. w Kazimierzu Dolnym, podobnie jak wcześniej w innych miejscowościach, Niemcy utworzyli getto żydowskie. Na niewielkiej przestrzeni, w rejonie ulic Lubelskiej i Małego Rynku, zgromadzono około 2000 osób. W getcie panował głód i terror. Żydów wykorzystywano do różnego rodzaju prac porządkowych i usługowych. Polscy okoliczni mieszkańcy i ruch oporu, pomimo groźących kar na różne sposoby nieśli pomoc prześladowanym. Potajemnie dostarczano żywność, wystawiano fałszywe dokumenty, ukrywano zbiegów. Narastająca fala pomocy Żydom spowodowała drastyczne zaostrzenie kar. Za pomoc Żydom groziła śmierć, spalenie gospodarstw, osadzenie w więzieniu lub obozie koncentracyjnym. W kwietniu 1942 r. rozpoczęto likwidację gett w Kazimierzu Dolnym, Wąwolnicy, Puławach. Część Żydów wywieziono do obozów pracy w Poniatowej i Opolu Lubelskim, część do komór gazowych w obozach koncentracyjnych na Majdanku w Lublinie, KL Auschwitz oraz w obozie zagłady w Belżcu, część zamordowano w Kazimierzu Dolnym.

In 1940, in Kazimierz Dolny, as before in other towns, the Germans established a Jewish ghetto. About 2,000 people were gathered in a small space in the area of Lubelska street and Mały Rynek. Hunger and terror were widespread in the ghetto. Jews were used for various types of cleaning and service work. The local Polish inhabitants and members of the resistance movement helped the persecuted in various ways, despite the possible penalties. Food was delivered in hiding, false documents were issued, and fugitives were hidden. The growing wave of aid to the Jews led to a drastic tightening of the punishments by the Germans. For helping Jews, there was a risk of death, burning of farms, prison, or concentration camp. In April 1942, the liquidation of the ghettos in Kazimierz Dolny, Wąwolnica and Puławy began. Some of the Jews were transported to labor camps in Poniatowa and Opole Lubelskie, some to gas chambers in concentration camps at Majdanek in Lublin, KL Auschwitz, death camp in Belżec, and others were murdered in Kazimierz Dolny.

1940 errichteten die Deutschen in Kazimierz Dolny, wie zuvor in anderen Städten, ein jüdisches Ghetto. Etwa 2.000 Menschen lebten auf engstem Raum im Bereich der Lubelska-Straße und des Mały Rynek. Hunger und Terror waren in den Ghetto weit verbreitet. Jüdinnen*Juden wurden für verschiedene Arten von Reinigungs- und Servicearbeiten eingesetzt. Trotz möglicher Strafen halfen die polnischen Einwohner*innen und Mitglieder der Widerstandsbewegung den Verfolgten auf vielfältige Weise. Lebensmittel wurden versteckt in das Ghetto geliefert, gefälschte Papiere ausgestellt und Flüchtlinge versteckt. Die wachsende Welle an Hilfe für Jüdinnen*Juden führte zu einer drastischen Verschärfung der Strafen durch die Deutschen. Für die Hilfe für Jüdinnen*Juden bestand die Gefahr des Todes, der Verbrennung von Bauernhöfen, des Gefängnisses oder des Konzentrationslagers. Im April 1942 begann die Auflösung der Ghettos in Kazimierz Dolny, Wąwolnica und Puławy. Einige der Jüdinnen*Juden wurden nach Poniatowa und Opole Lubelskie in Arbeitslager transportiert, einige wurden in den Gaskammern in Konzentrationslagern in Majdanek in Lublin, KL Auschwitz und Vernichtungslager Belżec ermordet, andere in Kazimierz Dolny.

У 1940 році в районі Любельської вулиці та Малого Ринку в Казімежі-Дольному, як раніше в інших містах, німці утворили єврейське гетто. На невеликому просторі згромаджено близько 2 тисяч людей. У гетто панували голод і терор. Євреїв використовували для різних робіт, зокрема прибирання та обслуговування. Місцеве польське населення та рух опору попри загрозу покарання всіляко допомагали переслідуваним: нелегально передавали продукти, фальшували документи, переховували втікачів. Збільшення помочі євреям змусило німців різко посилити покарання. За допомогу загрожувала смерть, спалення господарств, тюрма чи концентраційний табір. У квітні 1942 року почалася ліквідація гетто в Казімежі-Дольному, Вонвольниці та Пулавах. Частина євреїв була вивезена до трудових таборів у Понятовій та Ополі-Любельському, частина до газових камер концтаборів у Любліні, Белжеці та Освенцимі, частину вбито в Казімежі-Дольному.

Hieronim Dekutowski, ps. „Zapora” z adiutantem, 1943-1947 (zb. MNKD)

Kazimierz Dolny - Grupa pocztowców z Leopoldem Piszem przed budynkiem starej poczty, 1939-1941 (zb. MNKD)

Jan Piatek, ps. „Kmicic” (1904-1943) (trzeci z lewej) wśród mieszkańców wsi Pożóg (zb. A. Lewtaka)

Zygmunt Wilczyński, ps. „Żuk” (1910-1950), z żoną Heleną, żołnierz AK - WiN, po śmierci mjr. M. Bernaciaka, ps. „Orlik”, komendant Obwodu Puławy WiN (zb. A. Lewtaka)

Kazimierz Dolny - Albrechtówka, Część plutonu Stanisława Piecyka, ps. „Babinicz”, 1942-1945 (zb. MNKD)

Jan Poltorowski, ps. „Wietrzyk” (w kapeluszu), jeden z dowódców Kadry Bezpieczeństwa (zb. A. Lewtaka)

1. Jan Pasiak, ps. „Oselka” (1914-1962), jeden z założycieli oddziałów BCh na ziemi puławskiej, komendant obwodu Puławy BCh, komendant Okręgu Lublin BCh (zb. A. Lewtaka)
2. Józef Adamczewski, ps. „Jordan” (1917-1943), Powiatowy Komendant Kadry Bezpieczeństwa, zginął w KL Auschwitz (zb. A. Lewtaka)
3. Mieczysław Jężeński, ps. „Pszczółka” z oddziału Stanisława Piecyka, ps. „Babinicz”, (1939-1943) (zb. MNKD)
4. ppor. Marian Sikora, ps. „Przepiórka” (1914-1944), dowódca oddziału partyzanckiego 15 pp_2 AK, szef Kedywu Inspektoratu Rejonowego Puławy (zb. A. Lewtaka)
5. por. Franciszek Jerzy Jaskulski, ps. „Zagon”, „Zagończyk” (1913-1947), dowódca oddziału partyzanckiego z 15 pp AK, 21.07.1944 zwyciężył Niemców w potyczce pod Końskowolą (zb. A. Lewtaka)
6. Józef Lewtak, ps. „Smigły” z Pożoga (1923-1943 pod Nasutowem), brat Janiny Gębal, członek Kadry Bezpieczeństwa i BCh (zb. A. Lewtaka)
7. kpt. Stanisław Kowalski, ps. „Konrad”, Inspektor Inspektoratu Rejonowego Puławy AK (zb. A. Lewtaka)

W lubelskim okręgu Armii Krajowej dużą aktywność przejawiały oddziały partyzanckie AK 15 pułku piechoty „Wilków” działające na terenie obwodu puławskiego. Z około 400 wszystkich akcji przeprowadzonych na terenie obwodu ponad 300 przypisuje się OP 15. Do najliczniejszych należały napady na funkcjonariuszy, obiekty i oddziały zbrojne okupanta, akcje rekwizycyjne i inne gospodarcze. Partyzanci organizowali działania wymierzone w system transportu kolejowego, w konfidentów i kolaborantów oraz w miejscowy bandytyzm. Z spośród znanych 301 akcji OP 15 27 - przeprowadził oddział „Orlika”, 147 - oddział „Przepiórki”, „Zagona”, 112 - „Hektora”, „Turnusa”, 12 - „Argila”.

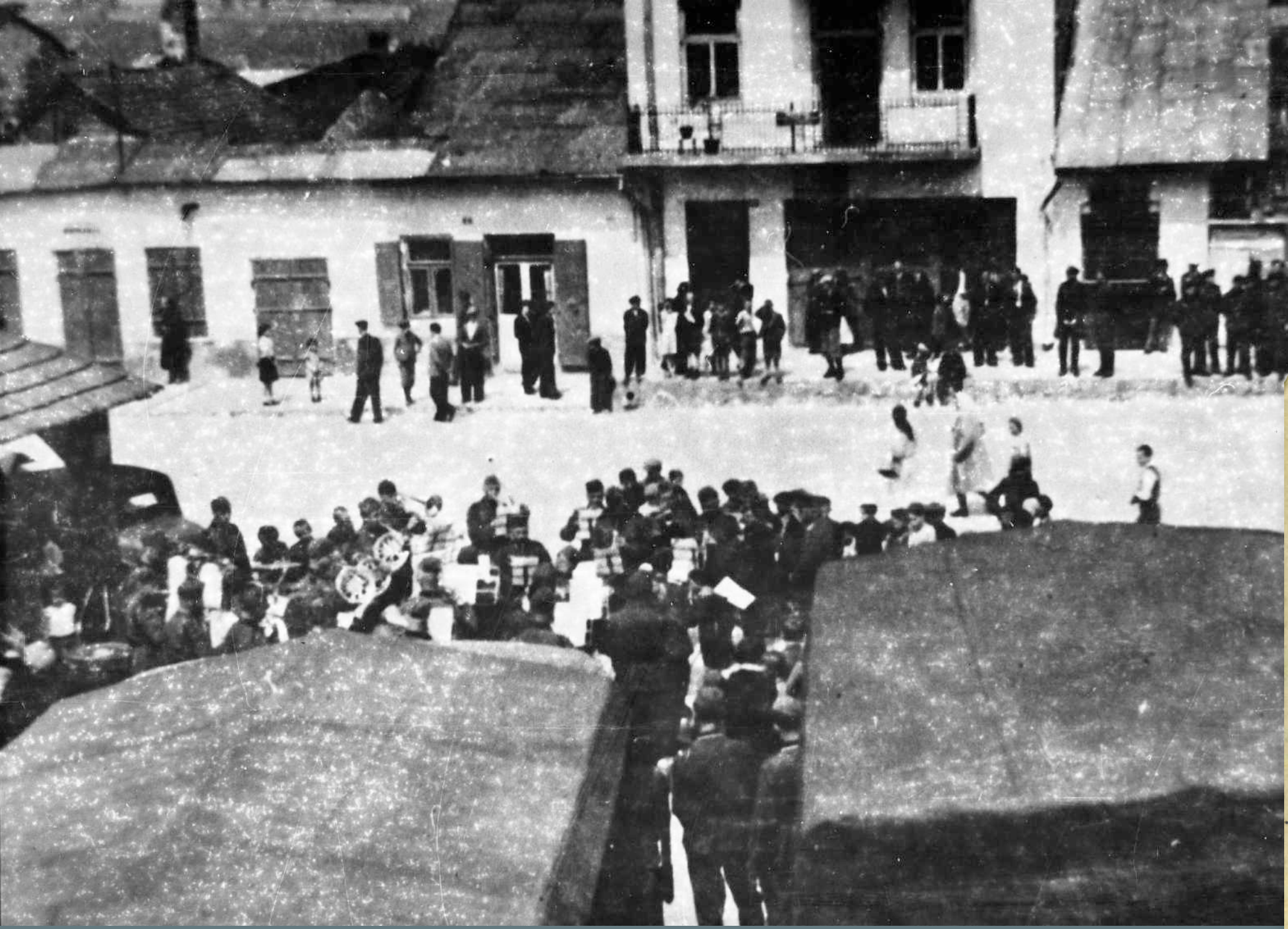
In the Lublin district of the Home Army (Armia Krajowa), partisan units of the 15th Infantry Regiment "Wilki" ("Wolves") operating in the Puławy region were very active. Out of about 400 of all actions carried out in the region, over 300 are assigned to "Wilki". The most numerous were attacks on functionaries, facilities, and armed units of the occupant, requisition actions, and other economic actions. Partisans organized activities aimed at the railway transport system, informers and collaborators, and local banditry. Among the known 301 actions of "Wilki", 27 were carried out by the "Orlik" unit, 147 - by the "Przepiórka" and "Zagon" unit, 112 - by the "Hektor" and "Turnus" unit, 12 - by "Argila" unit.

Im Distrikt Lublin der Polnischen Heimatarmee (Armia Krajowa) waren Partisan*inneneinheiten des 15. Infanterieregiments „Wilki“, die in der Region Puławy operierten, sehr aktiv. Von rund 400 aller in der Region durchgeführten Aktionen sind über 300 der Einheit „Wilki“ zuzuordnen. Am häufigsten waren Angriffe auf Funktionäre, Einrichtungen und bewaffnete Einheiten der Besatzer, Requisitionsaktionen und andere wirtschaftliche Aktionen. Partisan*innen organisierten Aktivitäten gezielt gegen das Eisenbahnverkehrssystem, Informanten und Kollaborateure sowie lokales Banditentum. Von den bekannten 301 Aktionen von „Wilki“ wurden 27 von der Einheit „Orlik“ durchgeführt, 147 von der Einheit „Przepiórka“ und „Zagon“, 112 von der Einheit „Hektor“ und „Turnus“, 12 von der Einheit „Argila“.

У люблінському окрузі Армії Крайової дуже активними були партизанські загони 15-го полку піхоти „Wilki“ („Вовки“), що діяли на Пулавщині. Із близько 400 операцій, проведених в регіоні, понад 300 приписують саме їм. Найчисельнішими були напади на посадових осіб, об'єкти та збройні формування окупанта, реквізиції та інші заходи господарського характеру. Партизани організували акції, спрямовані проти залізничного транспорту, інформаторів і колаборантів, місцевого бандитизму. Відомо про 301 акцію полку, з яких 27 здійснив загін „Орлика“, 147 - загін „Перепілки“ і „Загона“, 112 - загін „Гектора“ і „Турнуса“, 12 - загін „Аргіля“.

Kazimierz Dolny - Orkiestra niemiecka na Rynku, 1939-1944 (zb. MNKD) ▲

Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Pacyfikacje (zb. IPN, MNKD) ▶

... na terenie pow. puławskiego, oddział dywersyjno-sabot. ...
 ... w tym okresie ...
 ... w tym okresie ...
 ... w tym okresie ...

▲ Kazimierz Dolny, Targ, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

Palące się zabudowania wiejskie, 1939-1944 (zb. MWK) ▲

Komitet Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce
 I. Miejsce: Kazimierz Dolny, b. gmina Reginów - Cholewiana, Jędrzejowska - pow. Puław woj. Lublin
 II. 1. Liczba osób zamierzonych: 96 w tym egzekucje 14
 2. W tym: 35 3. kobiety - 1 4. dzieci -
 5. Liczba rannych: 7 żołnierzy Wojska Polskiego
 III. 1. Okoliczności wykonania akcji: aresztowanie w gos. od 1⁰⁰ - 9⁰⁰
 2. Rozstrzelanie (liczba): 14
 3. Pozostałe losy: w śladzie egzekucji - w więzieniu na gruncie w Lublinie, obornach: Hajdamski, Ostrowski, Buchwald i Motobausen
 4. Straty materialne: demontaż mieszkaniec
 IV. 1. Charakter pacyfikacji: skądś z Ruchu Oporu
 2. Okazja: tak
 3. Policzona z wyłączeniem: nie
 V. 1. Powód pacyfikacji: akcja dywersyjno-sabotażowa Ruchu Oporu
 2. Akt terroru: w sprawie (Kaz. 1 w dniu 1942 r.)
 3. Odpowiedzialność zbiorowa na akcje Ruchu Oporu: oddział dywersyjno-sabotażowy na terenie pow. puławskiego
 4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta: 18.11.1942 r.
 5. Pacyfikacja miejscowości: Parochia, Cholewiana, Jędrzejowska, Reginów
 6. Inne powody i fakty: w sprawie
 VI. 1. Dalsze losy mieszkańców wal. apokryficznych
 2. Miejsce pochowania ofiar: cmentarz przebany i miejsce egzekucji
 3. Miejsce pochowania po ekshumacji: cmentarz
 4. Dalsze losy rannych: wysłano i zmarło
 5. Uził: (początek: infon. szkodliwa, skutki: adrety): żołnierze Mię.
 6. Data i miejsce pacyfikacji: 18.11.1942 r.
 7. Wzrost lub pora dnia: od godz. 1⁰⁰ do 9⁰⁰
 8. Okoliczności aresztowania, egzekucji, wysłania do Lublina
 VIII. 1. 2 osoby rozkaz i kto dokonał pacyfikacji: SS Lublin
 2. Wzrost 20, 1 polsko, niemiecki, władze administracyjne itp.
 3. Nazwisko, imię, stopień lub funkcje sprawców: Szóstko 20 z Tub
 4. Czy byli sądzeni: brak danych
 5. Dalsze losy sprawców: brak danych
 IX. 1.
 2. Okazjonalnie, (parafizy, publikacje itp.): w opracowaniu

▲ Kazimierz Dolny, Kamienice Przybyłow, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

Niemcy z zabitymi świniami, 1939-1944 (zb. MWK) ▲

Kazimierz Dolny, Zakład Fotograficzny Rocha Samojednego, Zdjęcia mieszkańców Kazimierza Dolnego, 1939-1944 (kolekcja prywatna)

Jesień 1942 r. zapisała się tragicznymi wydarzeniami. Wzmagający się terror był reakcją na zwiększającą się aktywność organizacji podziemnych, na opór środowisk wiejskich w dostarczaniu kontyngentów i prowadzeniu wywozek na przymusowe roboty do Niemiec. Jedną z największych akcji pacyfikacyjnych na Powiślu była „Krwawa Środa”. Przeprowadził ją samodzielny pluton motocyklowy 1. Zmotoryzowanego Batalionu Żandarmerii, dowodzony przez Oberleutnanta der Gendarmerie Kurta Maejera. Blisko 75 % składu osobowego batalionu stanowili Austriacy. Głównym zadaniem wyznaczonym jednostce było prowadzenie akcji przeciw oddziałom partyzanckim i ruchowi oporu. Żandarmi uczestniczyli w pacyfikacjach wsi, egzekucjach Polaków i Żydów, werbowaniu robotników przymusowych, osłanianiu ściągania kontyngentów.

The fall of 1942 was marked by tragic events. The growing terror was a reaction to the increasing activity of underground organizations, to the resistance of rural communities in providing production quotas and carrying out deportations for forced labor to Germany. "Bloody Wednesday" was one of the largest pacification actions in Powiśle region. It was conducted by an independent motorcycle platoon of the 1st Motorized Gendarmerie Battalion, commanded by Oberleutnant der Gendarmerie Kurt Maejer. Almost 75% of the battalion's personnel were Austrians. The main task assigned to the unit was to conduct actions against partisans and the resistance movement. Gendarmes participated in the pacification of villages, executions of Poles and Jews, recruiting forced laborers, and covering the collection of production quotas.

Der Herbst 1942 war von tragischen Ereignissen geprägt. Der wachsende Terror war eine Reaktion auf die zunehmende Aktivität von Untergrundorganisationen, auf den Widerstand ländlicher Gemeinden bei der Bereitstellung von Produktionsquoten und der Durchführung von Zwangsarbeiter*innendepportationen nach Deutschland. Eine der größten Befriedungsaktionen in der Region Powiśle war der „Blutige Mittwoch“. Diese wurde von einem unabhängigen Zug des 1. motorisierten Gendarmerie-Bataillons unter dem Kommando von Oberleutnant Kurt Maejer durchgeführt. Fast 75% des Personals im Bataillon waren aus Österreich. Die Hauptaufgabe der Einheit bestand darin, Aktionen gegen Partisan*innen und die Widerstandsbewegung durchzuführen. Gendarmen beteiligten sich an der "Befriedung" von Dörfern, der Hinrichtung von Pol*innen und Jüdinnen*Juden, der Rekrutierung von Zwangsarbeiter*innen und die Einziehung von Produktionsquoten.

Осіннь 1942 року ознаменувалася трагічними подіями. Посилення терору стало реакцією на збільшення активності підпілля, на опір сільських громад проти ревізії продуктів і депортації на примусові роботи до Німеччини. Однією з найбільших паціфікаційних акцій на Повіслі стала "Кривава серета". Її здійснив окремий мотоциклетний взвод 1-го моторизованого батальйону жандармерії під командуванням оберлейтенанта жандармерії Курта Майєра. Майже 75% особового складу батальйону становили австрійці. Основним завданням загону було проведення дій проти партизанів та руху опору; жандарми брали участь у паціфікаціях сіл, розстрілах поляків і євреїв, вербуванні примусових робітників, прикривали ревізії.

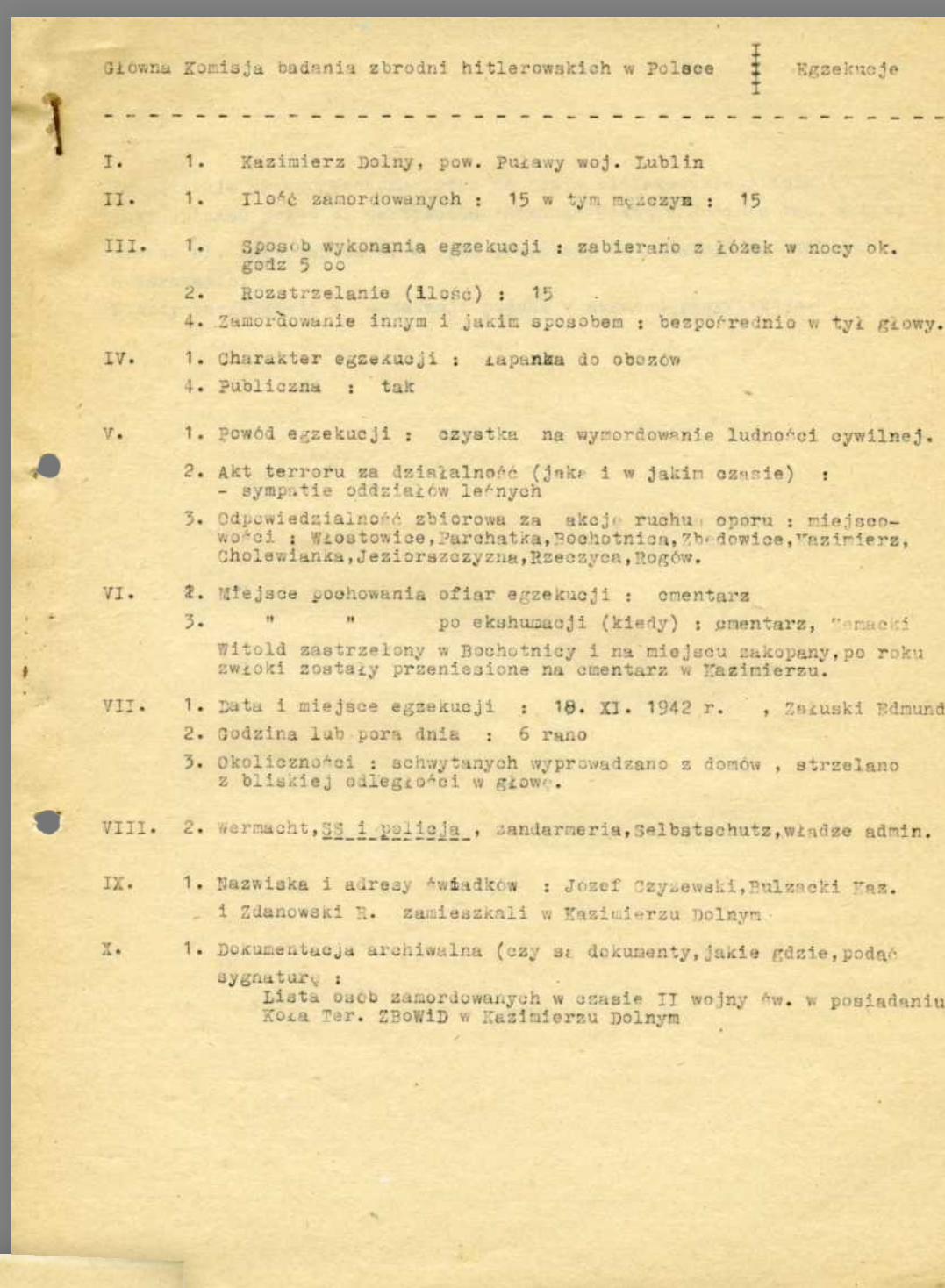

Kazimierz Dolny, Klasztor od Plebanki, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

▲ Pacyfikacja wsi (prawdopodobnie Łukoci), 03.11.1942 r. (zb. A. Lewtaka)

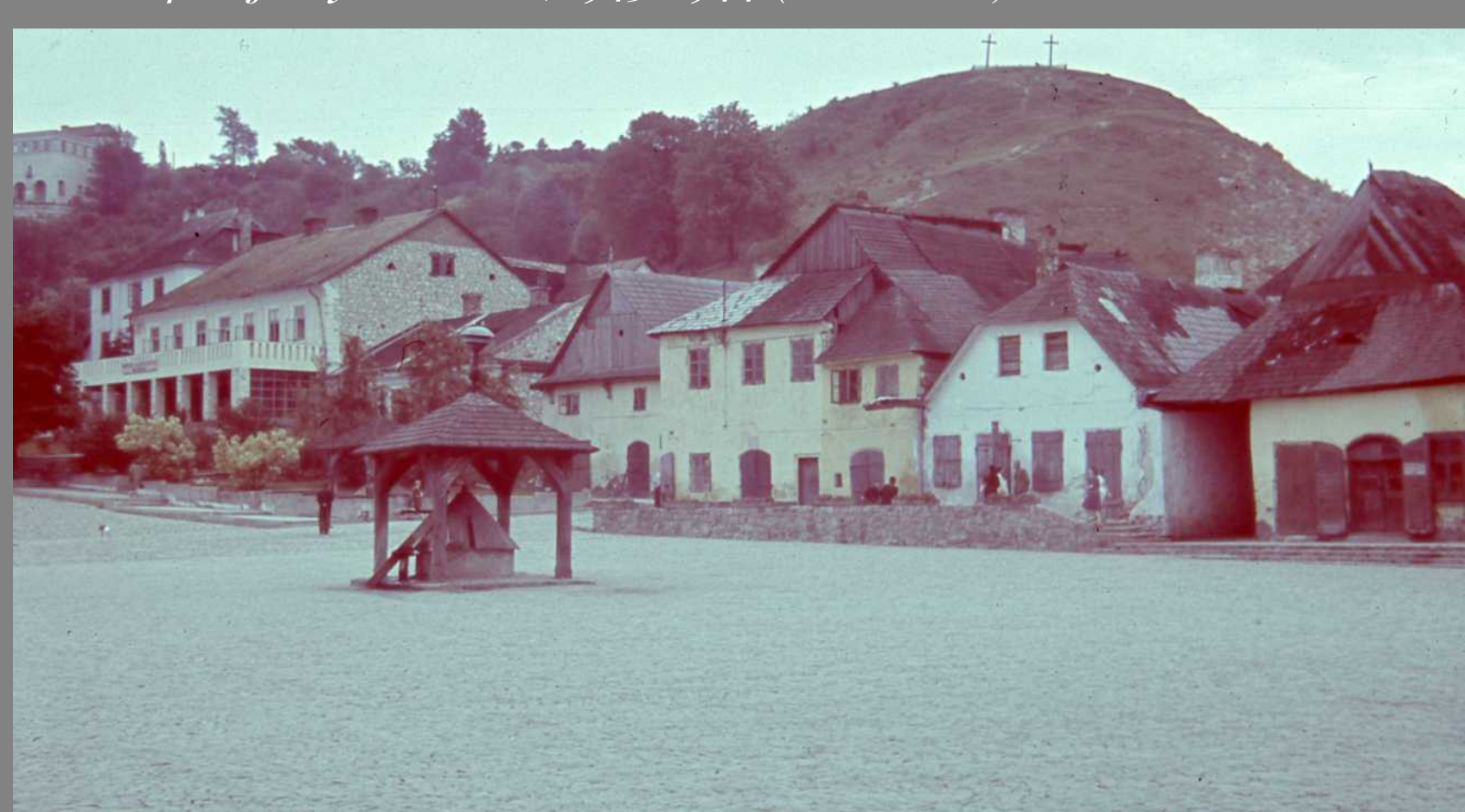
▲ *Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Egzekucje w Kazimierzu Dolnym i okolicznych miejscowościach (zb. IPN, MNKD)*

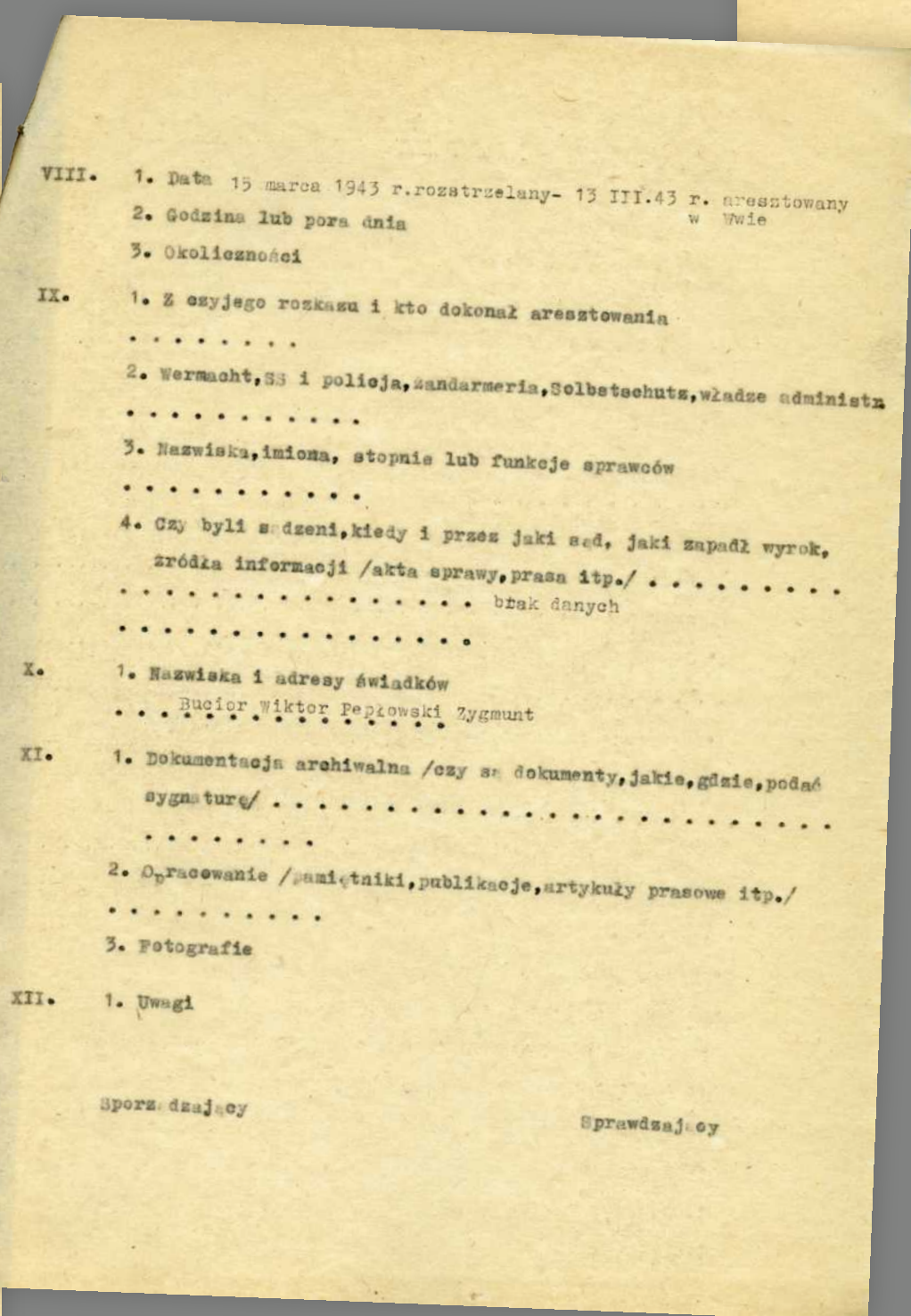
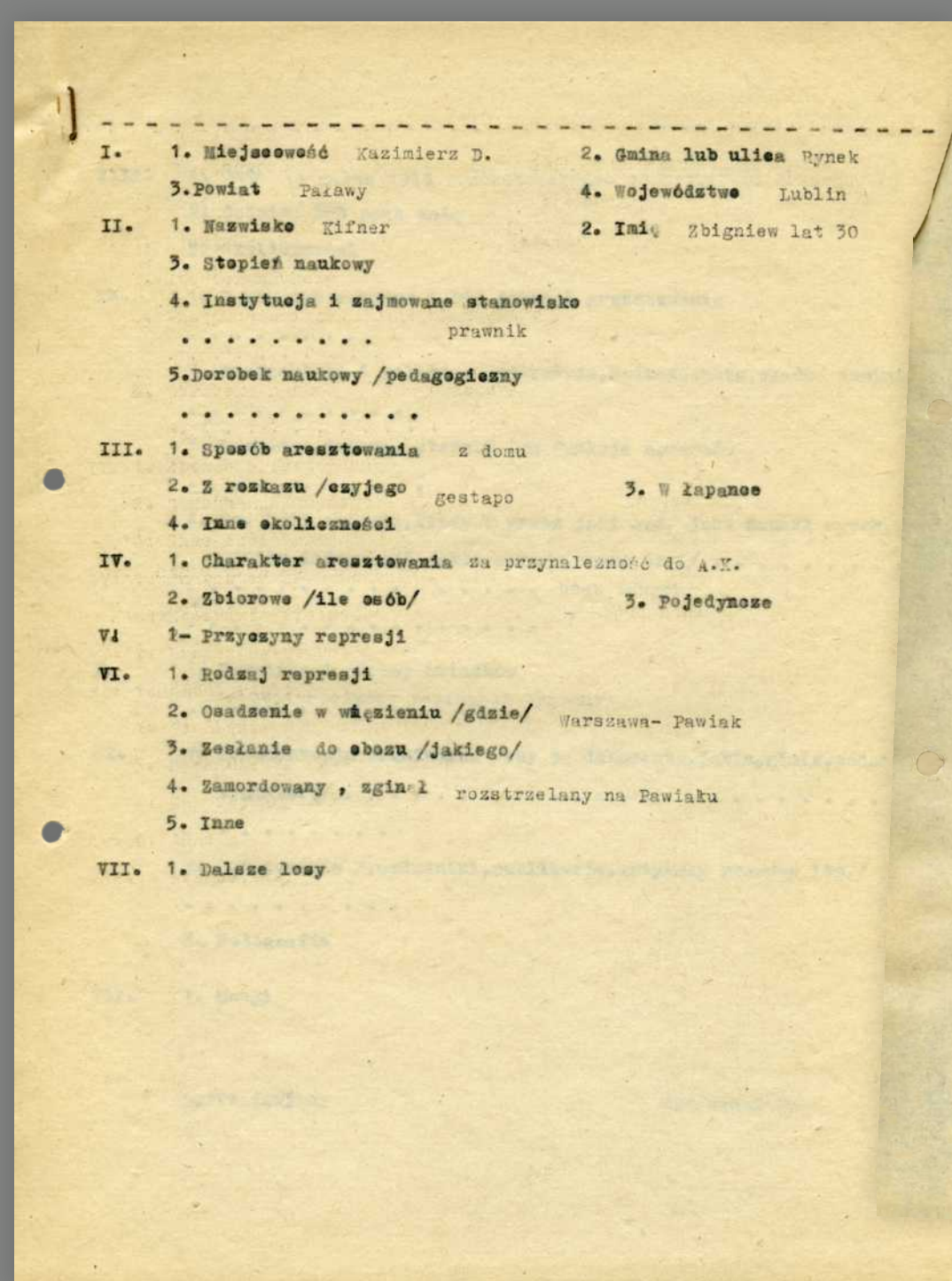
▲ Kazimierz Dolny, Zamek od południa z Wisłą w tle, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny, Kamienice Przybyłców, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny, Zamek od południa z Wisłą w tle, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

▲ *Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce. Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego. Kifner Zbigniew (zb. IPN, MNKD)*

▲ Kazimierz Dolny, Zakład Fotograficzny Rocha Samojednego, Zdjęcia NN, 1939-1944 (kolekcja prywatna)

18 listopada 1942 r. w Kazimierzu Dolnym, Bochojnicy, Parchatce, Puławach, Włostowicach, Pożogu, Rogowie, Jeziorszczyźnie, Cholewiance hitlerowcy przeprowadzili szereg aresztowań i egzekucji. W Bochojnicy zginęło wówczas 29 mężczyzn w wieku od lat 17 do 77 oraz 5 kobiet i dziecko. W Kazimierzu Dolnym zastrzelono od 15 do 17 mężczyzn, w Parchatce 23 mężczyzn i jedną kobietę, we Włostowicach 19 osób. Ciała zamordowanych chowano najpierw na miejscu egzekucji, po pewnym czasie przeniesiono je na cmentarz w Kazimierzu. Skala mordu obejmująca kobiety i dzieci wynikała ze stosowanej przez władze okupacyjne zasady odpowiedzialności zbiorowej, co pozwalała popełnione egzekucje uznać za zbrodnię przeciw ludzkości.

On November 18, 1942, in Kazimierz Dolny, Bochojnica, Parchatka, Puławy, Włostowice, Pożóg, Rogów, Jeziorszczyzna, and Cholewianka, the Nazis carried out a series of arrests and executions. At that time, 29 men aged 17 to 77, 5 women, and a child were killed in Bochojnica. 15-17 men were shot in Kazimierz Dolny, 23 men and one woman in Parchatka, and 19 persons in Włostowice. The bodies of the murdered were first buried at the execution site, and after some time they were transferred to the cemetery in Kazimierz. The scale of the murders involving women and children resulted from the principle of collective responsibility applied by the occupation authorities, which allows considering those executions a crime against humanity.

Am 18. November 1942 führten die Nazis in Kazimierz Dolny, Bochojnica, Parchatka, Puławy, Włostowice, Pożóg, Rogów, Jeziorszczyzna und Cholewianka eine Reihe von Verhaftungen und Hinrichtungen durch. Dabei wurden in Bochojnica 29 Männer im Alter von 17 bis 77 Jahren, fünf Frauen und ein Kind getötet. 15-17 Männer wurden in Kazimierz Dolny, 23 Männer und eine Frau in Parchatka und 19 Personen in Włostowice erschossen. Die Leichen der Ermordeten wurden zunächst an der Hinrichtungsstätte beigesetzt und nach einiger Zeit auf den Friedhof in Kazimierz überführt. Das Ausmaß der Morde an Frauen und Kindern ergab sich aus dem von den Besatzungsbehörden angewandten Prinzip der kollektiven Verantwortung, das es ermöglicht, diese Hinrichtungen als Verbrechen gegen die Menschlichkeit zu betrachten.

18 листопада 1942 року в Казімежі-Дольному, Бохотниці, Пархатці, Пулавах, Влостовицях, Пожозі, Рогуві, Єзерщизні та Холев'янці нацисти провели серію арештів і розстрілів. Тоді в Бохотниці було вбито 29 чоловіків віком від 17 до 77 років, п'ять жінок і одну дитину. У Казімежі-Дольному було розстріляно 15-17 чоловіків, у Пархатці – 23 чоловіків й одну жінку, у Влостовицях – 19 осіб. Тіла вбитих спершу ховали на місці страти, а через деякий час перенесли на цвинтар у Казімежі. Масштаби вбивств (включно з жінками і дітьми) стали результатом застосування окупаційною владою принципу колективної відповідальності, який дозволяє вважати здійснені страти злочином проти людства.

▲ Kazimierz Dolny, Brzeg Wisły ku północy, fot. Jerzy Schwartz, 1939-1944 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny, Przeprawa wiślana, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny, Plebanka, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

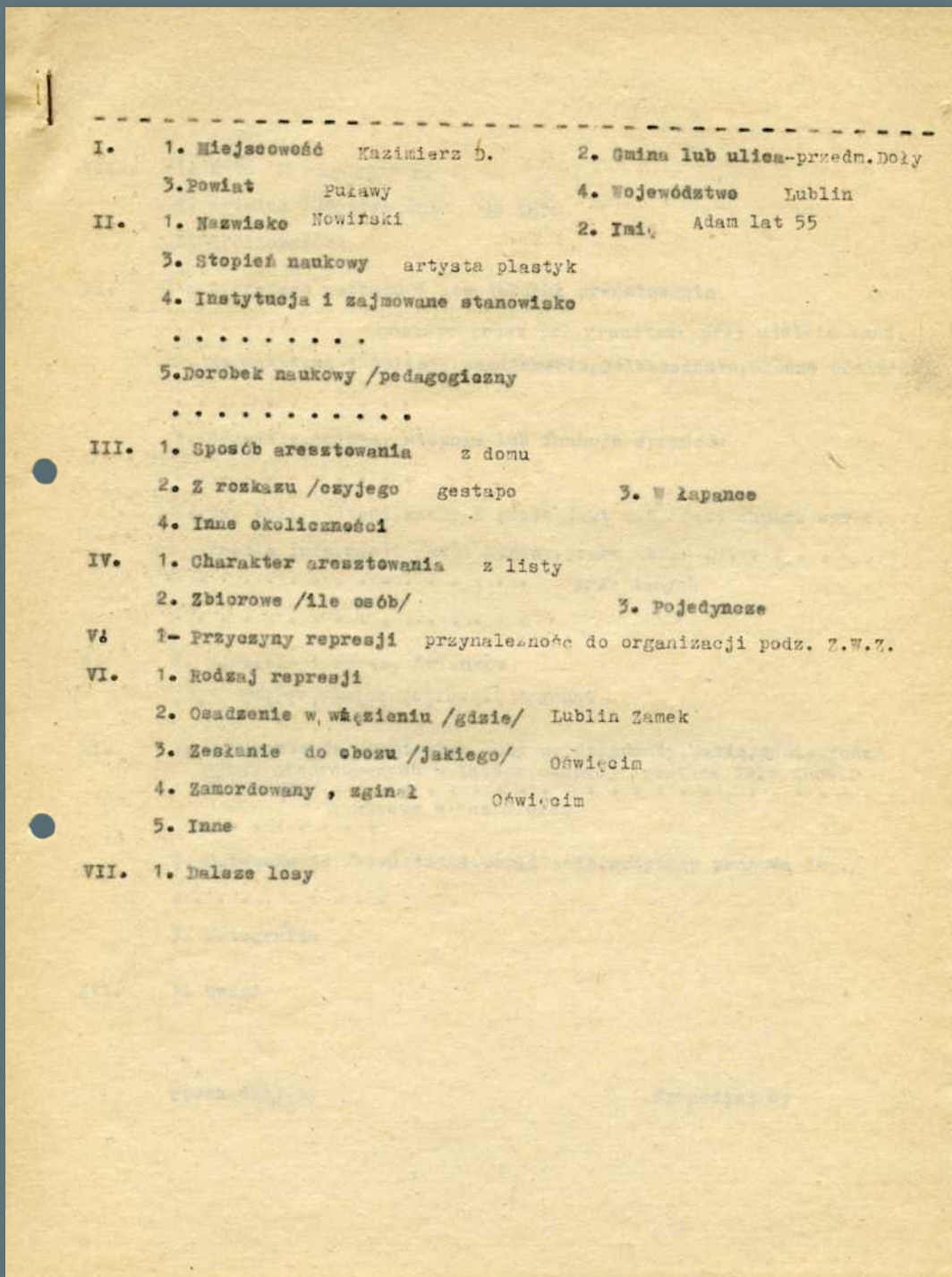
▲ Kazimierz Dolny, Pastuszek z krową, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny, Widok na miasto z Drabowej Góry, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

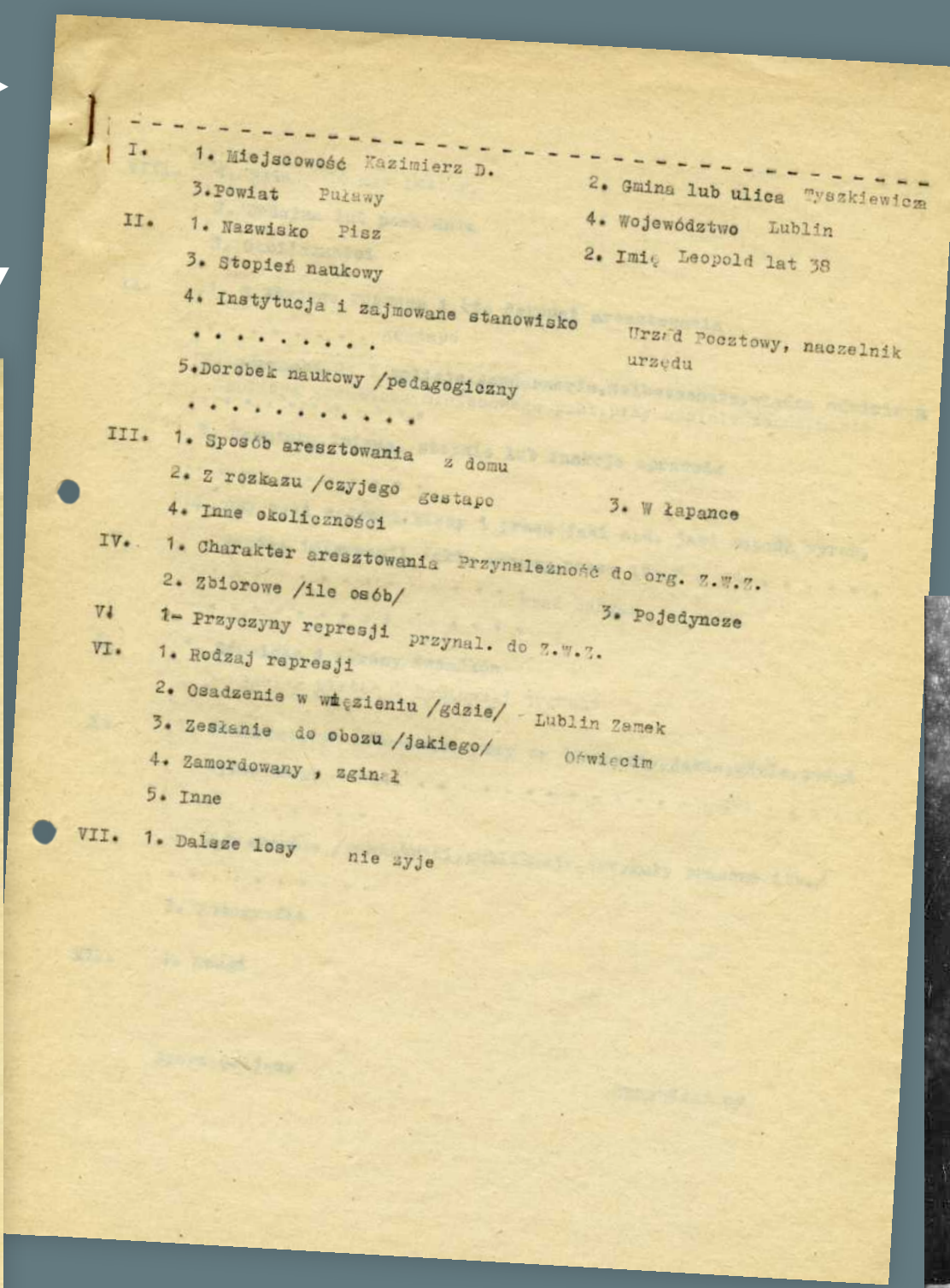
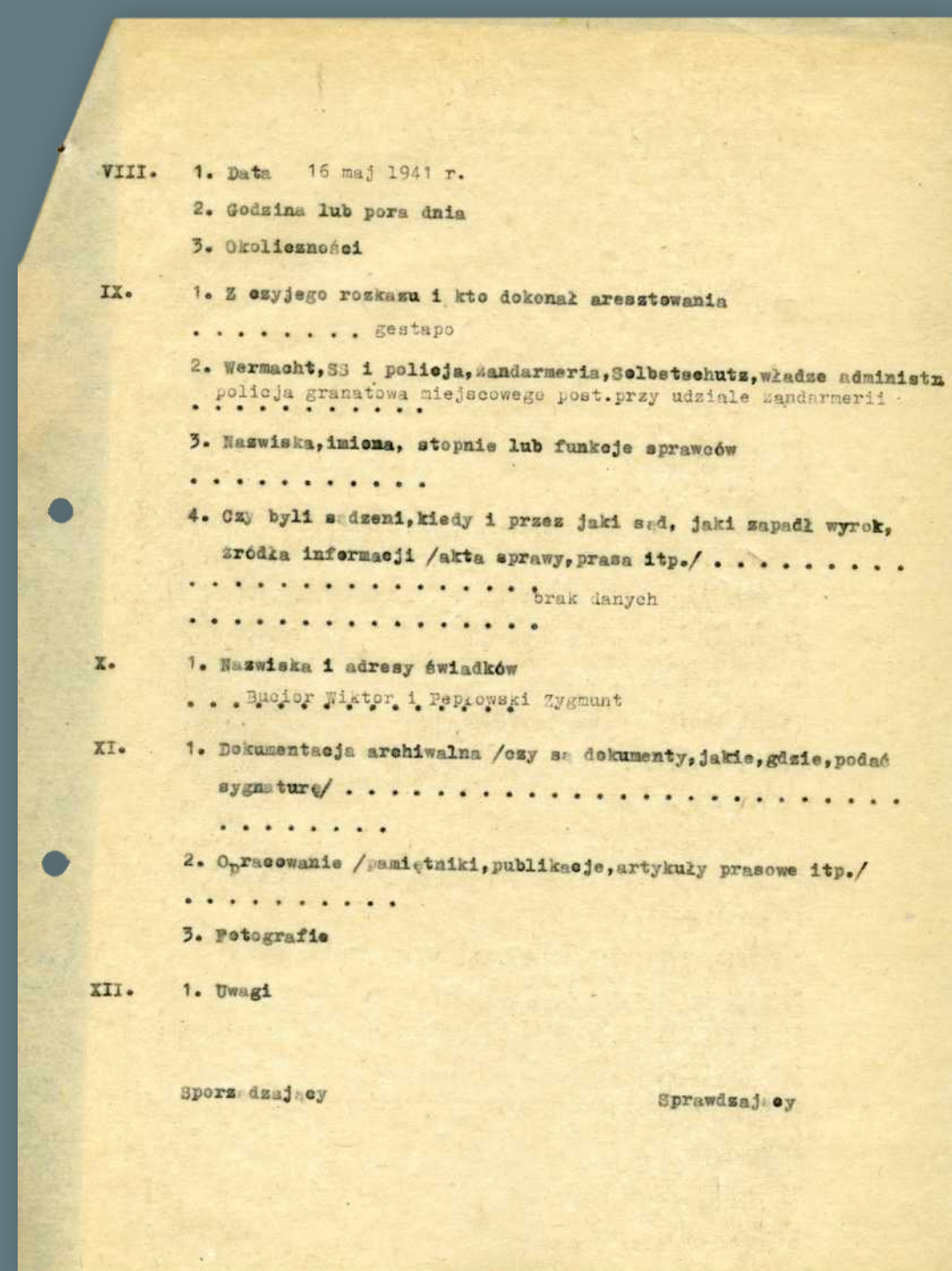

▲ Janina Gębał z d. Lewotak z Pożoga, członkini AK, więźniń KL Auschwitz, współpracownica rtm. Witolda Pileckiego (zb. A. Lewotaka)

▲ Główna Komisja Badań Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Nowiński Adam (zb. IPN, MNKD)

Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Pisz Leopold (zb. IPN, MNKD)

▲ Oświęcim - Leopold Pisz w obozowym pasiaku, naczelnik poczty w Kazimierz Dolnym, członek Służby Żywcigostów Polsce i Żwiźzku Walki Zbrojnej, zginął w KL Auschwitz, 1941-1942 (zb. MNKD)

▲ Janina Gębał z d. Lewotak z Pożoga, siostra Józefa Lewotaka, członkini AK, więźniń KL Auschwitz, współpracownica rtm. Witolda Pileckiego (zb. A. Lewotaka)

Liczba aresztowanych w czasie tej akcji wyniosła około 200 – 300 osób. Z tej liczby w indeksach więźniów KL Auschwitz – Birkenau, i KL Lublin odnaleziono dane 224 osób. Wszystkich przewożono najpierw do Puław, a następnie do Lublina do więzienia na Zamku. Z Zamku jedną grupę więźniów poprowadzono do obozu KL Lublin, drugą przetransportowano do KL Auschwitz. Wiosną 1943 r. z KL Auschwitz część więźniów wywieziono do innych obozów: KL Buchenwald, KL Mauthausen, KL Sachsenhausen, KL Neuengamme, KL Gross-Rosen, KL Flossenbürg. Znaczna liczba więźniów z Powiśla zginęła w obozach, nieliczni przeżyli i wrócili po wojnie w rodzinne strony.

The number of those arrested was around 200-300 people during this action. Data of 224 persons were found in the prisoner indexes of KL Auschwitz – Birkenau and KL Lublin. They were all transported first to Puławy, and then to Lublin, to the prison in the Castle. From the Castle, one group of prisoners was led to KL Lublin, the other group was transported to KL Auschwitz. In the spring of 1943, some prisoners from KL Auschwitz were transported to other camps: KL Buchenwald, KL Mauthausen, KL Sachsenhausen, KL Neuengamme, KL Gross-Rosen, KL Flossenbürg. A significant number of prisoners from Powiśle died in death camps, a few survived and returned to their homeland after the war.

Lag die Zahl der Verhafteten während dieser Aktion bei etwa 200-300 Personen. Davon Daten von 224 Personen bestätigt in den Häftlingsverzeichnissen des KL Auschwitz-Birkenau und des KL Lublin. Sie wurden alle zuerst nach Puławy und dann nach Lublin in das Gefängnis im Schloss transportiert. Vom Schloss wurde eine Häftlingsgruppe ins KL Lublin geführt, die andere Gruppe ins KL Auschwitz transportiert. Im Frühjahr 1943 wurden einige Häftlinge des KL Auschwitz in andere Lager transportiert: KL Buchenwald, KL Mauthausen, KL Sachsenhausen, KL Neuengamme, KL Groß-Rosen, KL Flossenbürg. Eine beträchtliche Anzahl von Gefangenen aus Powiśle starben in den Lagern, einige wenige überlebten und kehrten nach dem Krieg in ihre Heimat zurück.

Вважається, що кількість заарештованих становила близько 200-300 осіб, з них 224 були підтвержені у списках в'язнів Аушвіц-Біркенау та концтабору на Майданеку. Всіх їх перевезли спочатку до Пулав, а потім до тюрми на замку в Любліні. Звідти одну групу в'язнів повели на Майданек, іншу ж перевезли у Аушвіц. Навесні 1943 року деяких в'язнів з Аушвіцу перевезли в інші табори: Бухенвальд, Маутхаузен, Заксенхаузен, Ноенгамме, Гросс-Розен, Флоссенбюрг. Значна частина в'язнів з Повісля загинула; мало хто вижив і після війни повернувся на батьківщину.

Zbędowice - prawd. Marianna Stępień (ofiara pacyfikacji), NN, Władysława Stępień, prawd. Zofia Stępień (ofiara pacyfikacji) (kolekcja Ż. Budendorfa z Rodziny Stępnioów)

Maria Stępnioówna, Władysława Stępnioówna, Zofia Nowakowska (kolekcja Ż. Budendorfa z Rodziny Stępnioów)

Zdjęcie ze ślubu Władysławy Stępień lat 21 z Piotrem Nowakowskim lat 27 - ofiary pacyfikacji w Kolonii Zbędowice (zb. A. Lewtaka)

Marianna Murat (zdjęcie powojenne)

Marianna Murat, jedyna ocalała z masakry w Kolonii Zbędowice (zb. A. Lewtaka)

Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce. Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego. Głowinkowski Leopold (zb. IPN; MNKD)

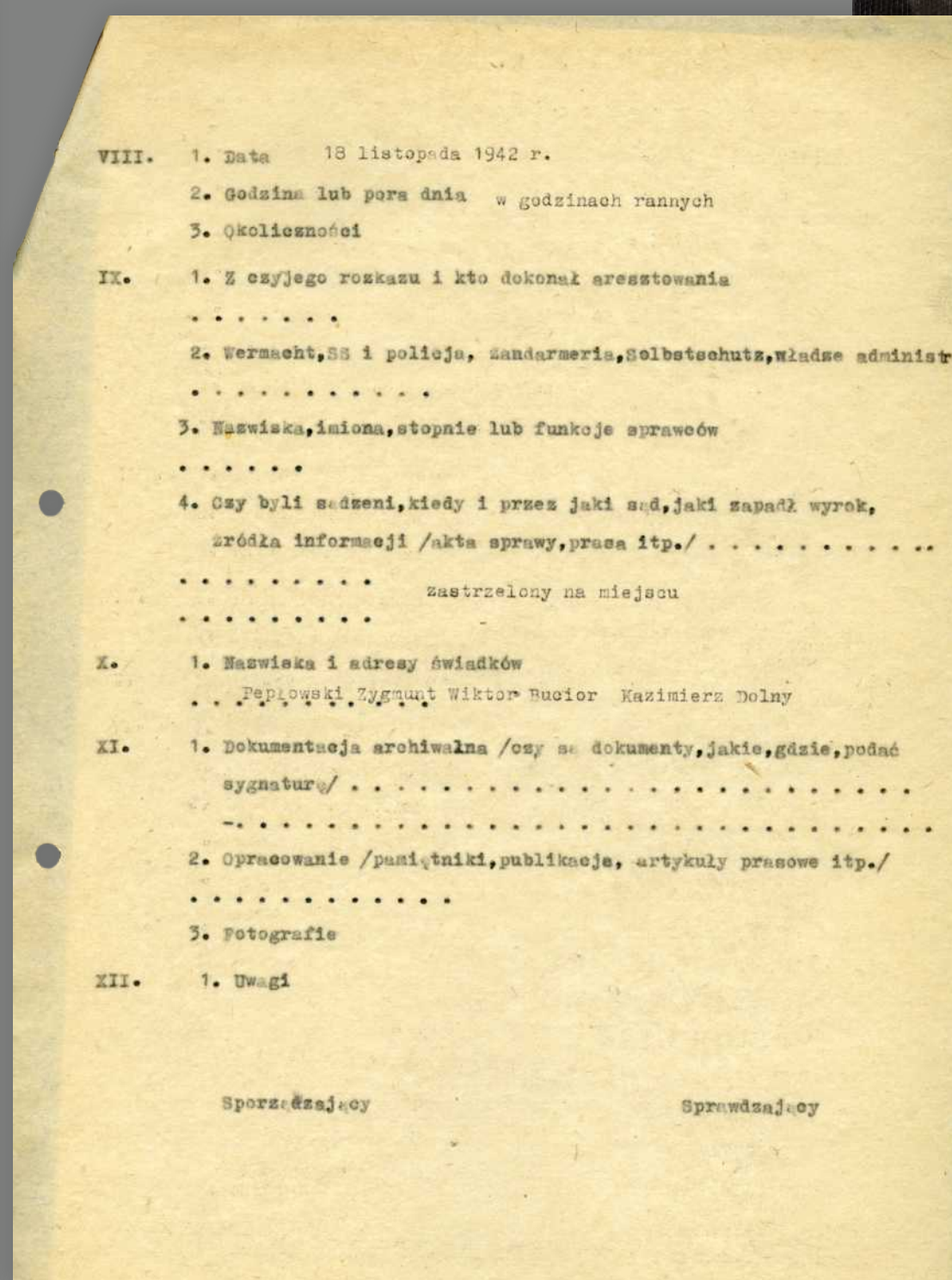
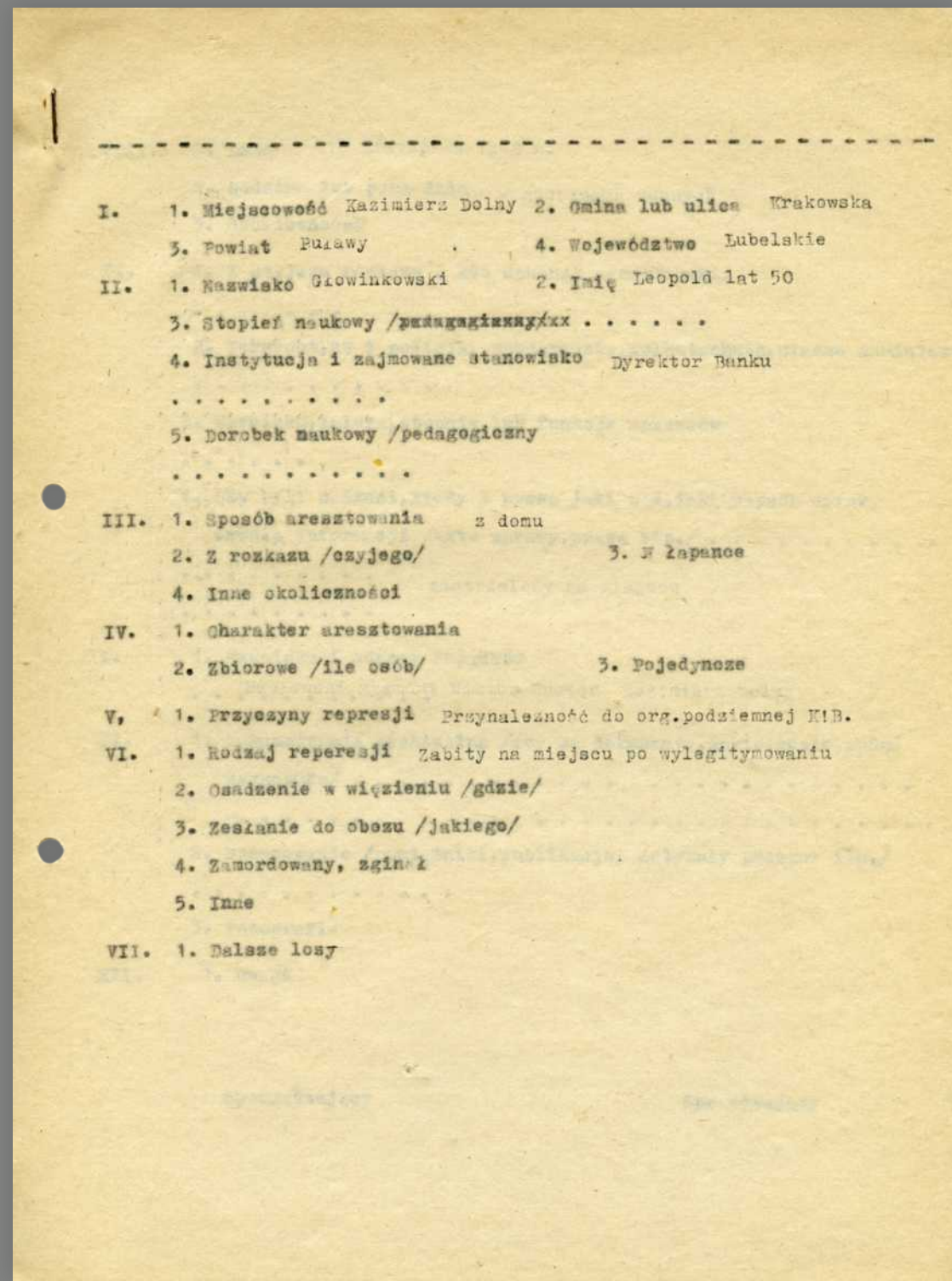

▲ Odświeżenie pomnika w Zbędowicach 1982 r. (zb. A. Lewtaka)

◀ Janina Murat lat 16, ofiara pacyfikacji w Kolonii Zbędowice (zb. A. Lewtaka)

▲ Zniszczona wieś na Lubelszczyźnie, 1939-1945 (zb. MWK)

▲ Rodzina Przepiórków. Władysław lat 25 i Waclaw lat 37 z synem Zygmuntem, ofiary pacyfikacji w Kolonii Zbędowice (zb. A. Lewtaka)

◀ Kolonia Zbędowice - Władysław Stępień z żoną Michaliną z d. Mięśniak (ofiara pacyfikacji) z rodziną, przed 1926 r. (kolekcja Ż. Budendorfa z Rodziny Stępnioów)

24 listopada 1942 r. do Kolonii Zbędowice przyjechał 30 osobowy oddział pacyfikacyjny złożony z Niemców i Ukraińców. Wyprowadzono mieszkańców z domostw z ich cenniejszym dobytkiem, który załadowano na wozy. Zabudowania podpalono. Mężczyzn oddzielono od kobiet z dziećmi i odprowadzono nad wąwóz, gdzie zostali rozstrzelani. Następnie zamordowano kobiety i dzieci. Sołtysowi Zbędowic nakazano uprzątnąć ciała i przyprowadzić do Puław zarekwirowane bydło. Po odjeździe oprawców spod ciał wydostano jedyną ocalałą małą dziewczynkę Mariannę Murat. W wyniku pacyfikacji zginęły 84 osoby, jedną trzecią z nich stanowiły dzieci, najmłodsze były niespełna rocznymi niemowlętami. Była to największa zbrodnia dokonana przez hitlerowców w powiecie puławskim w okresie II wojny światowej.

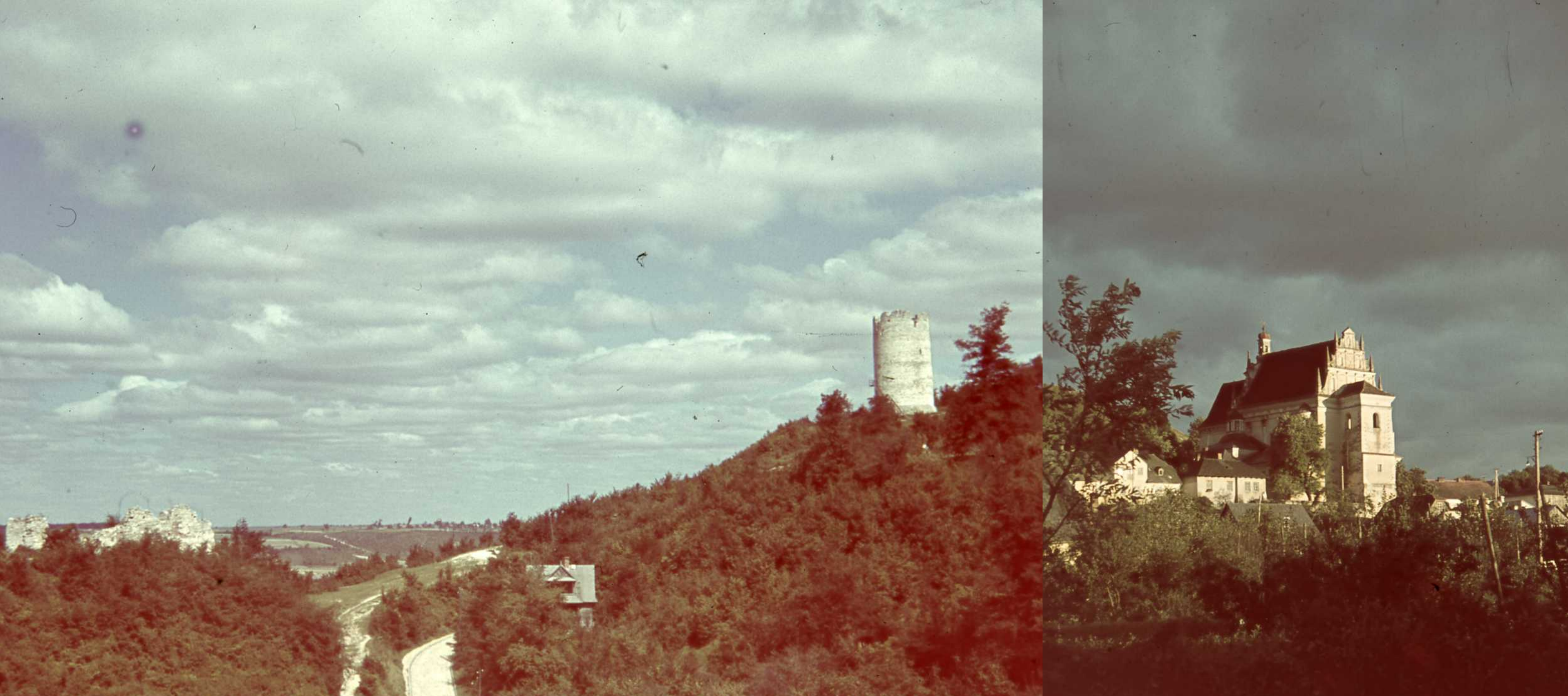
On November 24, 1942, the pacification unit of 30 Germans and Ukrainians with officers arrived in Kolonia Zbędowice. The inhabitants were led out of their homes with their more valuable possessions and loaded onto carts. The buildings were set on fire. The men were separated from the women with their children and taken to the ravine, where they were shot. After that, women with children were murdered. The head of Zbędowice village was ordered to remove the bodies and bring the cattle to Puławy. After the torturers had driven away, the only surviving little girl, Marianna Murat, was rescued from under the bodies. As a result of pacification, 84 people died, one-third of them were children, and the youngest were only one-year-old babies. It was the biggest crime committed by the Nazis in the Puławy powiat during World War II.

Am 24. November 1942 in Kolonia Zbędowice traf eine Befriedungseinheit bestehend aus 30 Deutsche und Ukrainer mit Offizieren ein. Die Bewohner wurden mit ihren wertvolleren Besitztümern aus ihren Häusern geführt und auf Karren verladen. Die Gebäude wurden in Brand gesteckt. Die Männer wurden von Frauen und Kindern getrennt und in die Schlucht gebracht, wo sie dann erschossen wurden. Danach wurden Frauen und Kinder ermordet. Dem Dorfvorsteher von Zbędowice wurde befohlen, die Leichen zu entfernen und das Vieh nach Puławy zu bringen. Nachdem die Folterer weggefahren sind, wurde das einzige überlebende kleine Mädchen, Marianna Murat, welche zwischen den Leichen lag, gerettet. Infolge der Befriedung starben 84 Menschen, ein Drittel von ihnen waren Kinder, und die jüngsten waren erst einjährige Babys. Es war das größte Verbrechen, das die Nazis im Kreis Puławy während des Zweiten Weltkriegs begangen hatten.

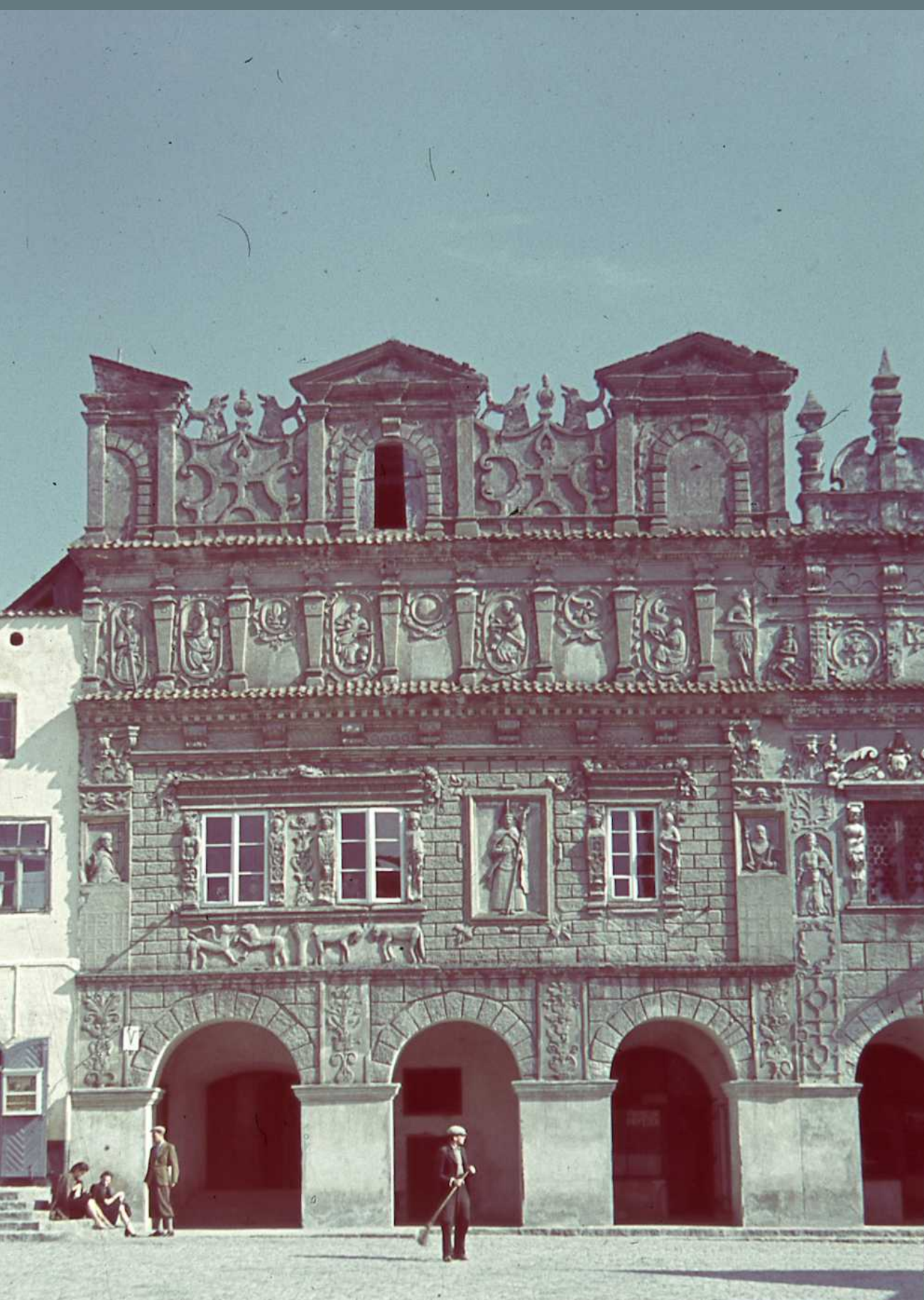
24 листопада 1942 року 30 німців і українців з офіцерами, сформовані у пацифікаційний загін, прибули до Колонії-Збєдовіце. Мешканців виводили з домівок разом із більш цінним майном і вантажили на вози. Будівлі підпалили. Чоловіків відокремили від жінок та дітей і вивели в яр, де розстріляли. Після них були вбиті жінки з дітьми. Солтисові села Збєдовіце було наказано прибрати тіла та перегнати худобу до Пулав. Після того, як кати відійшли, з-під тіл вдалося врятувати єдину вцілілу дівчинку, Маріанну Мурат. У результаті пацифікації загинуло 84 людини, третина з них – діти, наймолодші з яких не мали ще й року. Це був найбільший злочин нацистів у Пулавському повіті під час Другої світової війни.

Kazimierz Dolny, Baszta od południa, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD) ▲

▲ Kazimierz Dolny, Brzeg Wisły z Farą w tle, fot. Jerzy Schwartz, 1939-1944 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny, Łódź na Wiśle, fot. Jerzy Schwartz, 1942-1943 (zb. MNKD)

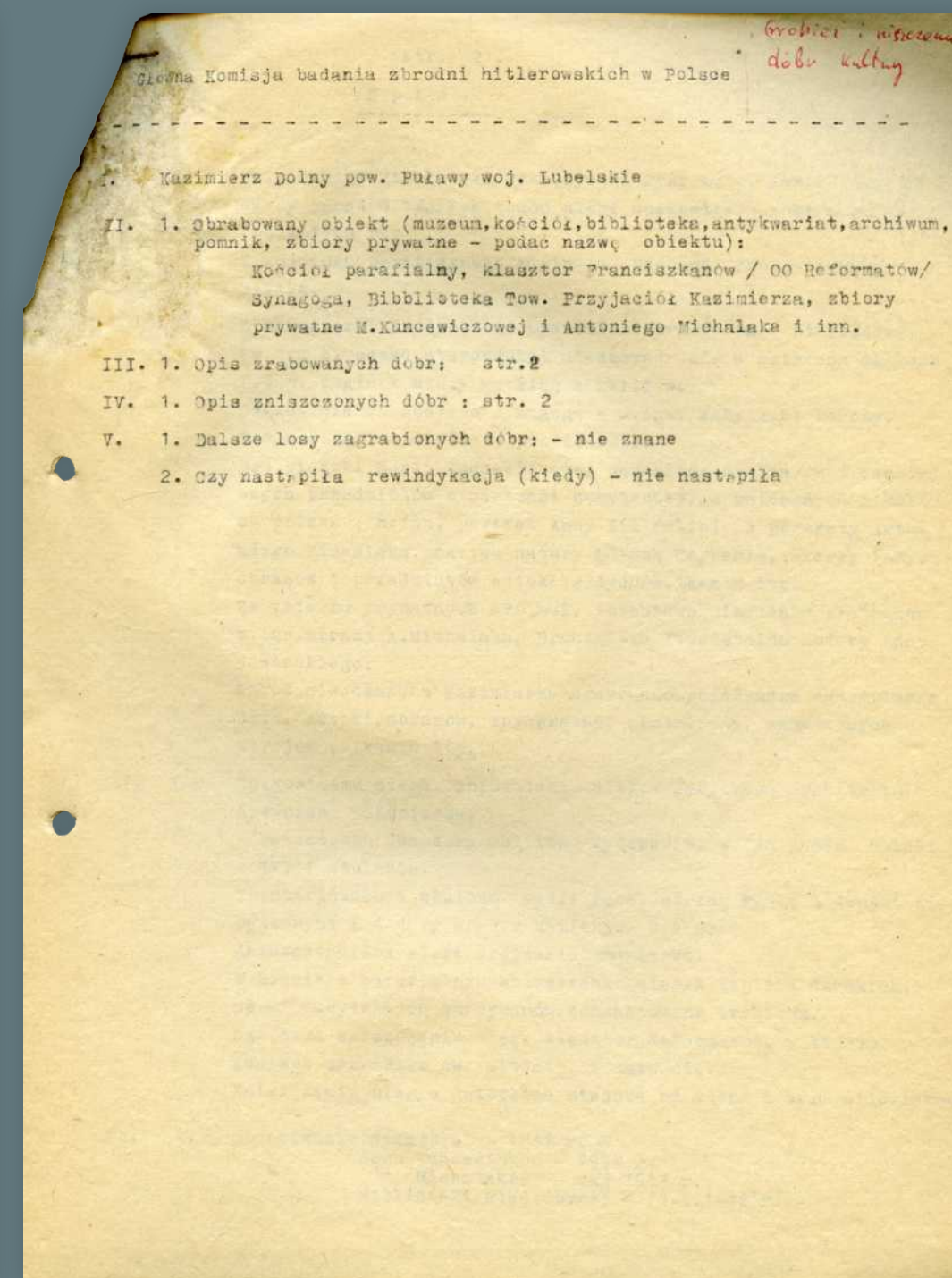
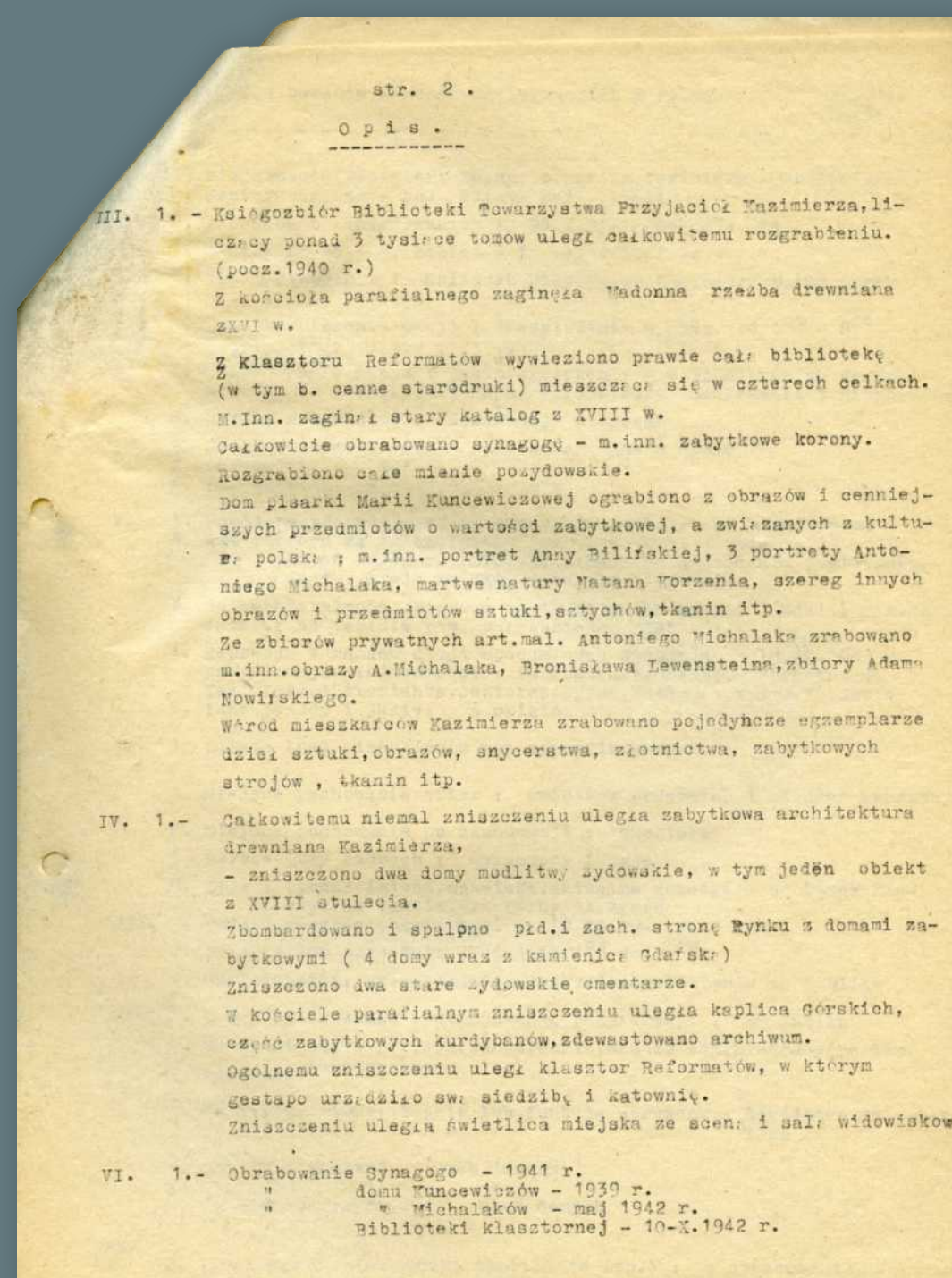

Kazimierz Dolny, Dąb, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD) ▲

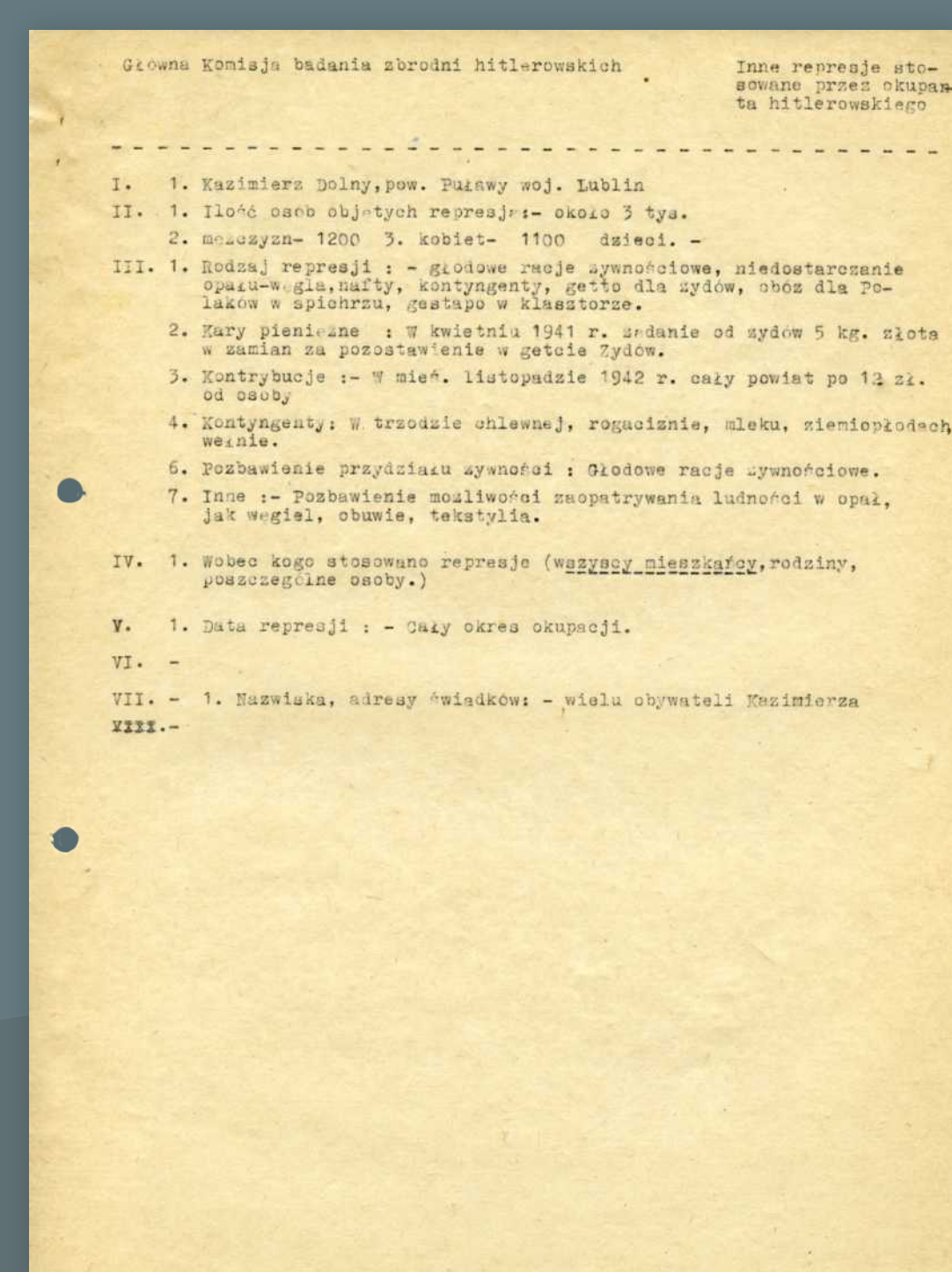
▲ Kazimierz Dolny, Statek na Wiśle, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

▲ Kazimierz Dolny, Kamienica Mikołaja Przybyły, fot. Jerzy Schwartz, 1943-1944 (zb. MNKD)

► DREWNIANY KRZYŻ W OKOLICY PUŁAWY, 1939-1945 (zb. MWK)

Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Inne represje (zb. IPN, MNKD) ▼

▲ Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Zbrodnie hitlerowskie w Polsce. Ankiety dot. Kazimierza Dolnego - Grabież i niszczenie dóbr kultury (zb. IPN, MNKD)

W latach 1939-1944 hitlerowcy przeprowadzili 170 egzekucji tylko na terenie powiatu puławskiego. Nie znana jest pełna liczba ofiar tamtych zbrodni. Spacyfikowano Bałtów, Barłogi, Czerwone Łąki, Czesławice, Łąkoć, Zbędownice. Po wojnie gromadzeniem dokumentów i informacji na temat niemieckich zbrodni zajęła się Główna Komisja Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce i jej oddziały terenowe. Pomimo faktu, iż w Austrii, Niemieckiej Republice Federalnej oraz Niemieckiej Republice Demokratycznej toczyły się procesy sądowe funkcjonariuszy żandarmerii niemieckiej działających na Puławskim Powiślu, prawdopodobnie żaden ze sprawców tych zbrodni nie został skazany.

In 1939-1944, the Nazis carried out 170 executions only in the Puławy powiat. The full number of victims of those crimes is not known. Bałtów, Barłogi, Czerwone Łąki, Czesławice, Łąkoć, and Zbędownice were pacified. After the war, the Main Commission for the Investigation of German Crimes in Poland and its field offices collected documents and informations on German crimes. Despite the fact that in Austria, the German Federal Republic, and the German Democratic Republic there were trials of gendarmerie officers operating in Puławy Powiśle, probably none of the perpetrators of the crimes have been convicted by the courts.

In den Jahren 1939-1944 führten die Nazis allein im Kreis Puławy 170 Hinrichtungen durch. Die vollständige Zahl der Opfer dieser Verbrechen ist nicht bekannt. Bałtów, Barłogi, Czerwone Łąki, Czesławice, Łąkoć und Zbędownice wurden befriedet. Nach dem Krieg sammelte die Hauptkommission zur Untersuchung deutscher Verbrechen in Polen und seine Außenstellen Unterlagen und Informationen über deutsche Verbrechen. Vermutlich wurde keiner der an den Verbrechen in Puławy Powiśle beteiligten Personen gerichtlich verurteilt, obwohl es in Österreich, der Bundesrepublik Deutschland und der Deutschen Demokratischen Republik Gerichtsverfahren gegen in Powiśle tätige Gendarmen gab.

Лише в Пулавському повіті у 1939-1944 роках нацисти здійснили 170 розстрілів. Повна кількість жертв цих злочинів невідома. Від каральних акцій постраждали села Балтув, Барлоги, Червоні Лонки, Чеславце, Лонкоць і Збендовіце. Після війни збором інформації про злочини займалася Головна комісія з розслідування німецьких злочинів у Польщі. В Австрії, Федеративній Республіці Німеччини та Німецькій Демократичній Республіці відбулися суди над жандармами, котрі діяли на Повіслі, особливо за злочини проти єврейського населення. Попри це ймовірно жоден із причетних до злочинів на пулавському Повіслі не отримав обвинувального вироку.